

JIHO ČESKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

Bakalářská práce

AUGUSTIN EUGEN MUŠÍK

INTERPRETACE A KOMPARACE A DISKURS

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Turek, DSc.

Autorka práce: Petra Mrazíková

Obor: Bohemistika

Ročník: 4

2016

Prohláuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované bibliografie. Prohláuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Dále souhlasím s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponenta práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním výsledků své kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 17. listopadu 2016

í í í í í í í í í í í í í í .

Petra Mrazíková

ANOTACE

Bakalářská práce je výsledkem bádání v oboru literární historie a literární teorie. Pírozen je užití p eváfní výzkumu kvalitativního, výsledky kvantitativního výzkumu slouží pouze jako podklady na-ích tvrzení. Práce reflektuje nejnov j-í poznatky a metodologicky navazuje na n které strukturalistické a neostrukturalistické literárn v dné práce.

V nuje se osobnosti lumírovské básnické -koly a jednomu z epigon Jaroslava Vrchlického ó Augustinu Eugenu Muffíkovi (1859ó1925). V obecné rovin , kde se práce v nuje eskému diskursu, je asové pole výzkumu definováno 80. a 90. léty a zúfeno na výsledky estetického parnasistního hnutí. Analytická ást práce je vystav na na rozboru vybrané básn ó Libu-ino lofle ze sbírky Balady a legendy (1884) a její interpretaci. Sou ástí práce je také komparace s básní Toman a lesní panna ze sbírky um lých balad Ohlas písní eských (1839) od Franti-ka Ladislava elakovského. D vodem jsou n které zajímavé paralely, jeff vyplynuly v pr b hu analýzy Muffíkovy básn .

Klí ová slova: eská poezie 19. století, parnasismus, strukturalismus, Lumírovci, Augustin Eugen Muffík, Libu-ino lofle, analýza, komparace, diskurs, ver-, jamb, balada, F. L. elakovský

ANNOTATION

The Bachelor Thesis is a result of survey in a field of Literary history and Literary theory. As might be expected it is based on qualitative research. Outcome of quantitative research is meant only to second our thesis. The Thesis reflects the latest state of research in above-mentioned fields and it leans on some of the former structuralistic or neostructuralistic Thesis.

The Bachelor Thesis endeavors to bring new knowledge about one of literary group members associated with weekly magazine Lumir and a disciple of Jaroslav Vrchlicky ó Augustin Eugen Muzik (1859ó1925). As far as general phase is concerned, in the context of bohemian literary discourse Thesis is devoted to 80 s & 90 s and it is further focused on artifacts of parnassism. The analytical part of the Thesis is based on poem analysis ó Libusino loze, Balady a legendy (1884) and its intepretation. There is also comparison to Toman a lesni panna, Ohlas pisni ceskych (1839) by F. L. Celakovsky included since we spotted some similarities between these two poems.

Key terms: bohemian poetry of 19th century, parnassism, structuralism, members of literary group associated with weekly magazine Lumir, Augustin Eugen Muzik, Libusino loze, analysis, comparison, discourse, verse, iambus, ballad, F. L. Celakovsky

Na tomto místě bych ráda podkovala panu prof. PhDr. Daliboru Tuřákovovi, DSc., za ochotu, cenné rady a v domostí, jeřl mi p i vedení bakalářské práce p edal.

š Spi básníku, a snové tví jsou krásní,

tys p l, le život nem l sladkou básní.õ

Nekrolog od Antonína Kláterského, 1929

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. PROLEGOMENA.....	10
1.1 Geneze parnasismu jako estetického hnutí.....	10
1.2 Demarkace parnasistní literární tendence ve francouzském kontextu	11
1.2.1 Gautierovský l'artpourl'art	11
1.2.2 Modifikovaný mussetský intimismus	12
1.2.3 Náboženství krásy	12
1.2.4 Leconte de Lisle v ideologismu a pozitivismu	13
1.2.5 Klasicismus.....	14
1.2.6 Romantismus	14
1.3 Chronologie sociálně-historického profilu francouzského parnasismu	15
1.4 Charakter parnasistních děl.....	17
1.5 Český literární parnasismus.....	18
1.6 Vydání dvou parnasistních linií	20
2 OSOBNOST A. E. MUŠKY A POVAHA JEHO DÍLA.....	21
2.1 Biografická fakta a společenské aktivity.....	21
2.2 Bibliografie	24
2.3 Recepce básnických sbírek.....	26
2.3.1 Jarní bouře (1882).....	26
2.3.2 Hlasýlovka (1883)	29
2.3.3 Balady a legendy (1884).....	30
2.3.4 Polní kvítí (1887)	31
2.3.5 Hymny a vzdechy (1892)	31
2.3.6 Černé perly (1893)	33
2.3.7 Písně života (1894).....	33
2.3.8 Krápnice rosy (1903)	35

3	KOMENTÁŘ A SUMARIZACE	36
3.1	Analýza.....	39
3.1.1	Geneze sylabotónického verše v českém jazykovém prostoru.....	39
3.1.2	Role jambu a dalších meter	40
3.1.3	Metrum, verš a jeho rozměry.....	44
3.1.4	Strofika a rým	44
3.2	Interpretace	47
3.3	Komparace	56
	Seznam tabulek a graf	62
	Seznam zkratk	63
	BIBLIOGRAFIE	64
	Bibliografie primární	64
	Bibliografie sekundární.....	64
	Naučné slovníky.....	64
	Knihy	65
	Periodika.....	67
	Grafické komponenty.....	70
	PÍLOHY	71
	Obrazové přílohy	71
	Textové přílohy	94

ÚVOD

Teoretická část práce přibližuje pojetí parnasismu jako estetického hnutí. Činí tak ve francouzském kontextu, čímž se pokouší o návrat *ad fontes*. Poskytuje tak elementární pohled pro porozumění literárnímu vývoji ve Francii *circa* druhé poloviny 19. století. Bakalářská práce naznačuje styčné plochy české tradice a převládajících rysů parnasistní literatury na základě charakteristik definovaných Jiřím Pelánem v kapitole věnující se francouzskému parnasismu, jifiž uvedl v knize *Český a slovenský literární parnasismus* (2015), na jejíchž základech teoretická část práce, krom jiných, stojí. Jsou připojeny také kapitoly o parnasistních dílech obecně i literárním parnasismu kontextu dobové české literatury. Taktéž práce přináší seznámení s Augustinem Eugenem Muflíkem. Základní informace o jeho osobním životě, pracovním uplatnění a vztazích s ostatními členy mladé generace i jeho dalších společenských aktivitách jsou zpracovány v medailonu. Podrobnější je Muflíkova bibliografie, v níž je v novém prostoru přehledně autorským básním/sbírkám, jež byly vydány knižně, o čemž se také práce omezuje a definuje tak pole svého výzkumu, tudíž jsou zvláště vyjaty Muflíkovy překlady, beletrie, operetní libreta a ostatní záležitosti zveřejněné časopisecky. Je zkoumána dobová recepce, jež byla částečně zachycena v recenzích a kritikách na stránkách soudobých literárních časopisů. Jádrem práce je analýza a interpretace jedné z Muflíkových básní *Libu-ino loffe* ze sbírky *Balady a legendy* (1884). Cílem rozboru je rozklad literárního díla na jeho části za účelem pochopení jeho smyslu, což je přístup nepodobný strukturalistickým přístupem k práci s literárním dílem a mj. dalším metodám orientovaným na text. Práce se zaměřuje na látkosloví, motiviku a také versifikaci, tj. základní prvky poetiky. Rozbor metodologicky čerpá z publikace *Úvod do teorie verše* (2013), jež odráží současný stav oboru. Jelikož analýza sama o sobě není cílem práce, na základě výsledků z ní plynoucích byl sepsán komentář, jenž přibližuje Muflíkovu osobní poetiku a představuje specifika jeho tvorby v kontextu parnasistní poezie.

1. PROLEGOMENA

1.1 Geneze parnasismu jako estetického hnutí

Pojmenování estetického hnutí parnasismus bylo dle teorie profesora Třáma odvozeno od řeckého pohoří zasvěceného bohu Apollónu ó Parnassos; zde mlo být sídlo Múz, ochránky umění. Pohoří se rozkládá na území středního řecka v blízkosti Korintského zálivu a v jeho soutěskách byl založen Apollón v chrám s unikátní delfskou věží (Třáma, 2012, s. 371).

Parnasismus vznikl ve Francii, kde se jeho estetika formovala již od 40. let 19. století. Nejvýznamnější budoucí podobu parnasismu ovlivnily osobnosti narozené ve dvacátých letech, jejichž vyvrálá, osobitá poetika a jisté renomé v literárním světě byly impulzem k rozvinutí nových možností poezie a odpovídající literárního vývoje na stále aktivní romantismus, jenž měl v soudobé literatuře, reprezentován V. Hugem, stabilní pozici.

Období parnasismu v užším slova smyslu lze datovat do rozmezí let 1861 a 1876, kdy se počal vydávat časopis *Revue fantaisiste*¹. Tyto snahy byly někdy označovány za činnost pouze přípravnou a faktický počátek hnutí bývá zasazován do roku 1866, kdy vyšly první a největší *Parnasu*², čímž francouzský parnasismus zároveň dosáhl svého vrcholu.

Sensu lato existence parnasistických tendencí v literatuře pokračovala až do konce století, postupně však upadaly a mísily se s moderními směry. Za prvotní tribunu parnasismu je možné považovat revue *L'Art*, jejíž byla pod vedením Louis-Xaviera de Ricarda vydávána velmi krátce – od listopadu 1865 do ledna 1866, kdy byla úředně zakázána pro svou republikánskou orientaci (Pelán, 2015, s. 38041).

¹ 15. února 15. listopad 1861, časopis je spojením dvou generací; osobnosti jako Gautier, Banville a Baudelaire se zde setkávaly s generací mladší.

² 3. března 3. červen 1866

1.2 Demarkace parnasistní literární tendence ve francouzském kontextu

vydání na základě vnitřních znaků literatury

1.2.1 Gautierovský *l'art pour l'art*

Théophile Gautier byl považován za předvodce idey šumění pro umění. Ve svém díle nedával intimismu prostor; milostná motivika se v jeho dílech objevovala v ironickém hávu, dotkla se hranic parodie a jeho poezie byla z principu od politiky odloučena. Taktéž se od ní a ostatních forem obanského života distancoval ve stejné podobě jako v předmluvě své knihy *Oeuvres poétiques complètes*. V roce 1852 vydal Gautier sbírku *Émaux et camées*, v níž předložil ideu *l'art pour l'art* v ryzí podobě. V úvodním sonetu tematizoval naprostou izolovanost od okolního světa, pokračoval oslavou umění s použitím mramoru a akvarelů. Představoval jak předtvořenou krásu flémského tlače, tak rozpolcenou předtvořenost androgyna. Významně pracoval s barvami; zachytil předtvořenost v různých obdobích, kouzla minulosti. Technicky precizně zvládnuté balady a milostné písně měly skeptický, meditativní ráz; předtvořily anacreontské písně oslavující krásy života a předtvořily echázely do nálad všeobecné panteistické jednoty. Úmyslně kladl důraz na vysoce abstraktní a bytostnému životu naprosto cizí látku, čímž posiloval svůj distanc od praktičnosti, uchopitelnosti a pokroku. Šobecně platí, že jakmile se nějaká věc stane užitečnou, přestává být krásnou. Vstoupí do pozitivního života, z poezie se stane prózou a svobodu vymění za otroctví [1] ¹ stíhá nespokojivá v tom, že máme nezbytné; netrpět neznamená cítit rozkoš, a vci, jichž máme nejméně zapotřebí, nás nejvíce okouzlují. (Gautiere 2004 cit. Pelánem 2015, s. 48). Předtvořil ve svém uzavřeném prostoru, jenž byl vyplněn krásou i vznešeností, a pracoval na jeho neustálém zdokonalování.

Nelze vynechat elementární text parnasismu o Gautierovu básni *L'Art*. Gautier vytvořil dílo, jež bylo autonomním dílem mistrovské práce a technicky perfektně zvládnutého umění, jak po stránce obsahové, tak formální, čímž se Gautiere předtvořil ke kultu formy. Hugo považoval parnasismus za špohanskou kódu, kritizoval její návrat k mytologii a odklon od klasických hodnot. Taktéž jeho značná ideovost mu bránila k předtvoření parnasistních idejí (Pelán, 2015, s. 51).

1.2.2 Modifikovaný mussetský intimismus

Alfred de Musset byl jednou z posledních osobností romantismu³ a výrazným zastáncem subjektivity a intimní poezie. Je-t ve druhé polovině 30. let, kdy bylo upu-t no od této koncepce i v romantickém francouzském básnictví, napsal Musset výrazn subjektivní sérii básní⁴. Podobn byl v romantismu zainteresován Charles Sainte-Beuve⁵, jenfl taktéfl parnasistním básník m m l co p edat. Baudelaire a Musset m li společné pole, po kterém se pohybovali ó tím byla intimní poezie. K modifikaci do-lo nap . u Baudelaira, kdyfl up ednostnil šsenzibilitu imaginaceõ p ed šsenzibilitou srdceõ. Cílem jeho tvorby bylo mistrn zvládnout práci s jazykem, mít nad ním kontrolu a v dom volit významy slov. Báse byla modifikována z romantického výk iku za neovládnutého afektu do p esn definovaného, trp liv konstruovaného autonomního artefaktu, p i jeho tvorení jsou jazyk a emoce pln pod kontrolou básníka (Pelán, 2015, s. 52653).

1.2.3 Nábofenství krásy

Gautier byl ve studii z roku 1859 ozna en za básníka šidée fixeõ. Touto fixní ideou byla jeho bezb ehá touha po Kráse, jefl významn souvisela s jeho lartpouarlartistními tendencemi; slouffila k odlou ení od okolního sv ta orientovaného na pokrok, technického a zároveň oby ejného a nudného sv ta kaflodennosti. Utvo ila si sv j vlastní, neposkvrn ý, vzne-ený sv t krásy a lesku. Gautiere ekl, fle šKrása je šviditelné bofstvoõ a šhmatatelné -t stíõ (Pelán, 2015, s. 49). Cílem jeho idey bylo zachytit krásu i vjemy z ní získané a následn pracovat s materiálem tak, aby ji dokonale odráfl. Jak ekl Gautier v hrdina šÓ krásu, my v-ichni, milenci, básníci, malí i a socha i se snaflme vyzdvihnout t na oltá , milenec v milence, básník ve své písni, malí na svém plátn , socha ve svém mramoru; a je v ným zoufalstvím nemoci u inít hmatatelnou krásu, jifl cítíme [í]õ (Gautiere 2002 cit. Pelánem 2015, s. 49).

U Baudelaira jsme se setkali s my-lenkou o existenci Krásy jako protikladu k nespoutané romantické p írod a p irozenosti jako takové, jefl byla nazvána fenomén dandysmu. Báse bylo možno chápat jako výsledek lidského snaflení a konstruk ního úsilí, k n mufl bylo t eba jistých schopností a dovedností (Pelán, 2015, s. 52654).

³ Musset narozen 1810; Lamartine 1790, Vigny 1797, Hugo 1802

⁴ *La Nuit de mai, La Nuit de décembre, La Nuit d'août, La Nuit d'octobre*

⁵ Spí-e nefl jako autor vlastní um lecké tvorby byl uznáván pro své p íp vky k oboru literární teorie. Za jeho nejvýzna n j-í dílo lze považovat lánek *O kritické metod* z výboru *Podobizny a eseje*, kde se profiloval jako stoupenec romantické teorie, jefl stav la do pop edí výhradn autorský subjekt. Považoval biografická fakta za materiál s významnou vypovídající hodnotou a jediný vhodný klí k interpretaci díla.

1.2.4 Leconte de Lisle v ideologismu a pozitivismu

Leconte de Lisle, jenž pocházel z ostrova Réunion, vnesl do parnasistní literatury ze své rodné země naprostou novinku – exotismus. Při studiích ve Francii se nechal ovlivnit jak esanským socialismem a socialistickým utopismem. Účastnil se revoluce roku 1848 a své ideály ztratil. Později se uchýlil k psaní, z něhož byly patrné jeho politické zájmy.

Leconte se však nestal zpolitizovaným básníkem, rozporování po revoluci nahradil uměním, jež utvářel v souladu s kultem krásy. Následně se jeho zpracované básnické soubory⁶, z nichž byly odstraněny politické významy, staly jedním z hybatelů parnasistní literatury a v prvé řadě spoluutvářely její charakter.

Podpořil potlačení mussetovského subjektivismu a udržoval si výrazný odstup od romantických způsobů psaní, což ho pojilo s parnasisty. Nově přibyl s myšlenkou návratu umění k vědám a do literatury vstoupila pozitivistická metoda. Tematika básní podléhala novodobým vědeckým poznatkům z historie i archeologie; před psaním bylo vhodné si látku z vědeckého hlediska dobře nastudovat. Leconte se ve svých významných básnických souborech věnoval starým civilizacím a dávné historii – egyptské mytologii, antické kultuře, nordickým a arabským narativům, biblickým motivům i středověku. Od klasicismu se spíše odvracel a stavěl proti němu polyteismus ryzího původu.

Jeho dílo mělo být reakcí na pokrokově zaměřenou Hugovu *La Légende des Siècles*, avšak Lecontovo pojetí dějin bylo spíše příkladem dekadence. Oba byli ideologicky zaměřeni, pojetí jejich ideologie a filozofie dějin však byly rozdílné (Pelán, 2015, s. 65–69).

⁶ *Poèmes barbares, Poèmes antiques, Poèmes tragiques*

vydání na základě vnitřních vztahů a pídružených literárních směr

1.2.5 Klasicismus

Klasicismus měl s parnasismem společných rysů. Inspirace pro parnasistní autory by mohla plynout z díla básníka Andrého Chéniera, jenž psal v 18. století. Konkrétně bývají upomínány jeho verše, v nichž vylíčil rysy antické kultury. Taktéž kladl důraz na užití smyslových vjemů a barev, čímž také vytvořil pomyslný most mezi klasicismem a parnasismem (Fryšer, 1988, s. 63).

1.2.6 Romantismus

Parnasismus vznikl na romantických základech, byl tedy literární odpovědí (převážně) na romantismus. Nelze však tvrdit, že se vztah mezi parnasismem a romantismem pouze polemicky. Vztah těchto dvou literárních směrů byl velmi komplikovaný a vnitřně nesourodý. Poté, co Hugo vstoupil do literatury klasicistními a romantickými díly, v roce 1829 vydal básnickou sbírku *Les Orientales*. Zde vytvořil originální poetiku, v níž lze pozorovat smyslovou a obrazovou vjemovost, také zde užil netradiční lexikum. Sběrka se stala inspirací pro Gautiera a Leconte de Lisle a parnasisté na *Les Orientales* později systematicky navázali; utvářeli paralelní svety, malebnou osobnou a smyslovou poezii. V letech 60. a 70. se Hugo parnasismu opět lehce přiblížil ve svém majestátní sbírce *La Légende des siècles*⁷, ve které vytvořil představy o svetech starých civilizací, pohanských božstvech a barbarských vládci, ne nepodobné těm parnasistním. Avšak stále se velmi odlišoval, hlavně pojetím básnické role. Hugo prosazoval romantický druh stylizace lyrického subjektu; utvářel roli proroka a tribunu lidu s výraznou rétorizací výrazu. Cílem této modifikace byla snaha zasáhnout a ovlivnit veřejnost, poezie měla být politicky a sociálně aktivní, což nebylo (až na výjimky, např. de Lisle a jeho ideové zaměření) pro parnasistní básníky stojící mimo politické angažmá přijatelné a vymezovali se vůči Hugovi polemicky. Poslední generace romantických básníků psala díla za účelem interference literatury a veřejného mínění i politiky. Jejich díla byla ovlivněna saint-simonistickou ideologií, jíž lze nalézt v dílech Alfreda de Vigny. Taktéž si udržela důraz na subjektivnost básní, zdárným příkladem je Alphonse de Lamartine. Hugo v roce 1831 po vydání silně intimních básní *Feuilles d'automne* čelil kritice ze strany parnasistů (Pelán, 2015, s. 41645).

⁷ *Legenda v k I.-III.* (1859, 1877, 1883)

1.3 Chronologie sociálně-historického profilu francouzského parnasismu

Il faut être, říká Théophile Gautier naznačil program estetického hnutí ve své básni *L'Art*, nestal se v dílo osobností francouzského parnasismu, ale jeho významným předchůdcem (Fryer, 1988, s. 79).

Polovina 19. století bývá někdy nazývána šerou dobou pro [francouzskou] poezii. To bylo způsobeno vyerpáním romantismu a přetržením vývojové linie poezie; důsledkem byl úpadek literárního života a výrazná degradace hodnot vysokého básnického umění v očích jeho konzumentů.⁸ S poklesem zájmu o literární básnickou tvorbu se také proměnila její funkce. Vysoké umění ztratilo svého národního tenáče. Literatura se přizpůsobila potřebám výtvarnosti a stala se spíše prostředkem výdělku, než nositelem morálních i společenských hodnot a za účelem být konvenční (Fryer, 1988, s. 22624).

Období tzv. Druhého císařství (1852-1870) bývá spojováno s omezováním demokracie, nepříznivými pracovními podmínkami a růstem cen. Na druhou stranu prudký hospodářský růst měl za důsledek zvyčování úrovně života jak bohatých měšťanů, tak pracujícího lidu. Do popředí všeobecného zájmu se dostala praktičnost, uvolněnost, pohodlí, zisk, technický rozvoj, vědecký pokrok, průmyslový a hospodářský růst. Spisovatelé v této materiální době především hledali své uplatnění (Fryer, 1988, s. 45646).

Poezie na tuto situaci musela reagovat a přizpůsobit se jí, hledat alternativní způsob, jak zaujmout. Začala se vymezovat v rámci básnictví předcházejícího období, tj. romantismu. Do centra pozornosti se dostala realita, je-li je vnímatelná smysly. Cílem bylo zachytit to, co lze spatřit a je viditelné. Byla to reakce literatury na proměnu reflexe světa. Materialistická realistická škola Maxima DuCampa však narážela na limity své vlastní povahy. Pozitivistická orientace a úzké zaměření na technické vynálezy byly příčinou vzniku povrchní poezie, je-li byla v krátkém časovém horizontu vyerpána. Z toho důvodu se básníci odklonili od tohoto pojetí realismu i typicky romantického intenzivního vnímání pocitů a zaměřili se na skutečnost v mnoha jejích podobách, barvách a rozmanitostech, je-li vnímali pomocí všech smyslů. Soustředili se na jimi zprostředkované obrazy i vjemy, což vedlo ke sblížení parnasismu a impresi. Materiální stránka zde nebyla cílem tvorby, ale pouhým prostředkem vyjádření. Il faut être, říká parnasisté, znamená přejali tento pohled na svět a přizpůbili si nové metody,

⁸ Nakladatelé přestali vyplácet honoráře za verše, nepřijímali nové básně k vydání, a je-li básníci odmítali vydávat, a to i takové osobnosti jako Gautier i Baudelaire.

nedokázali se smířit se společností jako takovou a jejími povrchními hodnotami (Fryer, 1988, s. 58663).

Básnické osobnosti let padesátých a šedesátých, jež později utvořily jádro parnasismu, se zabíraly otázkou funkce literatury a otázkou její nezávislosti. Snáhly se vymanit poezii z neuspokojivého postavení blytivé populární ozdoby společnosti, jež zavrhovaly, a odmítaly, aby poezie byla pouhým pozlátkem a sloužila společnosti jako užitný nástroj k uspokojení jejích kulturních potřeb. Není však fládoucí spojovat tyto postoje s lartpourlartismem, jež neschvaloval jiná hodnotící hlediska nežli hledisko estetické a popisoval tvorbu jako umění, jež flíje samo ze sebe a existovalo pouze pro potěšení z ní (Fryer, 1988, s. 69). Poezie se také začala odvracet od města a zajímala se o venkov, obdivovala přírodní krásy a jedinou cestou kraje neporušeného moderním životem flivota. flivotní styl lidí flíjících na vesnicích a jejich hodnoty stály v protikladu k městskému flivotu, modernizaci a technickému rozvoji. Zájem o folklór a lidovou kulturu se v literatuře projevil znovuoobjevením lidové písně a poezie. Za příklady lze uvést například díla Gabriela Vicaire a Emila Blémonta (Fryer, 1988, s. 2566258).

V druhé polovině sedmdesátých let došlo k vydání třetího a také posledního *Souasného Parnasu*, čímž se ve Francii rozpadla celistvost skupiny a pomalu se parnasistní epocha uzavírala. Literární projevy začaly být výrazně ovlivněny moderními směry jako symbolismem a dekadencí, jež následně mnoho básníků dalo přednost, čímž klesala umělecká hodnota parnasistních básní. Parnasismus jež novým směrem nestačil, často mu byla vytýkána jeho zaostalost a rigidnost. Na vině mohlo být také následné odmítnutí volného verše (Fryer, 1988, s. 383).

1.4 Charakter parnasistních děl

Parnasismus se dle sledné příklád ke skutečnosti, jež byla smysly vnímatelná a živá. V centru pozornosti stál kult krásy, jež básníci pozorovali okolo sebe a snažili se zachytit ve svých dílech. Odvracel se od rozvolněného a intuitivního romantismu k propracovanému, vytříbenému klasicismu s pevně danými zákonitostmi. Bylo fádoucí postupovat k látce objektivní, což mohlo zabránit přehnaně sentimentálním citovým projevům. Parnasisté nepodléhali emocím, básně tvořili uvědoměle s předem daným cílem a vyjasněnými myšlenkovými postupy, i proto preferovali odosobněnou minulost (Třápek, 2012, s. 372).

Pro parnasismus byla typická výrazná roznorodost forem i témat. Měly se setkat s látkou biblickou, antickou, moderní i středověkou. Básně se v novaly jak přirodním motivem, tak civilizací a výtoky moderní doby, krásy ve všech podobách, pocitem a roznorodosti života. Parnasistním ideálem tvorby byla naprostá harmonie obsahu, rytmu, melodie, lexika i formy. Parnasismus ctil staré tradice a vyvíjel osvědčené básnické struktury. Mezi oblíbené formy se řadil například rondel, vilanelle, balada, sonet i pantum, jež jsou striktně definované útvary vyžadující soustřednost obou, recipienta i autora. Poezie přenášela významy pouze v náznacích, vyjadřovala osobní postoje básníkova a symbol se postupně stal důležitým výrazovým prostředkem. Parnasismus nepovažoval volný verš za formu vhodnou pro poezii a striktně ho odmítal. Kládal důraz na istotu provedení, přestoval básnické umění s respektem a pečlivostí. Básně byla uměleckým dílem technicky mistri propracovaným; básník se stal malířem a sochařem, jenž musel mít vytříbený vkus a dokonale ovládnout techniku svého řemesla (Fryšer, 1988, s. 393-394).

1.5 Český literární parnasismus

Francouzský parnasismus byl typický svou návazností na romantismus z počátku 19. století. U nás byl parnasismus inovován a obohacen o podněty z dobvo aktivních literárních směrů, například realismu, dekadence, symbolismu, čímž se u nás vytvořilo množství nových literárních směrů a jejich modifikací, jež bylo možno zahrnout pod zátitný termín novoromantismus (Janáková, 1998, s. 297). Na parnasismus mohlo být také nahlíženo jako na jistý směr vývoje romantismu, byl s ním tedy geneticky spjat a šchápán jako radikální přeepis romantických paradigmat a básnických strukturů první poloviny 19. století (Krejčová, 2015, s. 269).

Nejvýraznějšími představiteli českého parnasismu byli Julius Zeyer a Jaroslav Vrchlický oba lumírovci, se svými epigony, ale také okruh časopisu *Moderní revue* symbolistické a dekadentní orientace (Fryčer, 1988, s. 395). První parnasistní tendence se u nás objevily v 70. letech 19. století a přetrvaly až do 1. světové války. Toto období neslo typické znaky, jež byly dány povahou tvorby hlavních představitelů tohoto estetického hnutí, tj. autorů kolem časopisu *Lumír* a představitelů do almanachu *Ruch*. Lumírovci a Ruchovci byli osobnostmi zhruba dvou generací, jež zápasily se stejnými problémy, měly stejné pocity ze flivota a ze společnosti. Tvořily dvojí odpověď na totožnou situaci. Byla to dvojí literární tvorba, jež se vytyovala polemicky, ale zároveň se doplňovala a obohacovala, například J. V. Sládek měl zkušenost s oběma směry. Ruchovsko-lumírovský proud měl za požadavek národní reprezentativnost, přesto formu, nadčasově platné vzory krásy a úlohy umění, vyjádření hlubokého citu. Taktéž mělo české dobové písemnictví za úkol nést odpověď o umělecké vyspělosti země.

Lehár a spol. rozdělili období českého parnasismu do dvou etap. První vlnu definovali jako reakci na pocity ztracených nadějí a rozarování ze soudobé domácí politické scény a poúnající negativní dopady přemyslové revoluce. Pro toto období bylo charakteristické slučováním spisovatelů do kolektivů a vznik almanachů; *Almanach Ruch*, 1868. Druhá parnasistní vlna byla charakteristická svým význačným přístupem k poezii. Utvořili ji epigoni, fláci mistrů, generace básníků debutujících v 80. letech 19. století, dle nichž by poezie měla vyjadřovat to, co je velké, nadčasové a umělecké. Jejím úkolem bylo spojovat elitu, zatímco próze bylo dáno hlavně bavit, vychovávat a přisobit na nižší vrstvy, protože to byl ten druh literatury, jenž měl plnit své funkce. Objevila se snaha odpoutat se i své básně od vědnosti běžného dne a stereotypního vnímání flivota a reality. Básnictví existovalo jako protiklad příměrní

kafldodennosti, hovorové e i a odlou ení se od politiky. šPoezie jako k ídlo, jímfl lze neut -enou p ítomnost p elet t, hudbu, která dává zapomenout tísn spole enské civiliza ní a hlomoz v-edního dneõ (Janá ková, 1998, s. 301). Parnasistní poezie byla výsostným um ním; byla charakteristická svým pohledem na sv t a lov ka v n m prezentovala jako sou ást národního spole enství, asto tyto vztahy problematizovala (Janá ková, 1998, s. 2976299).

Taktéfl byla vybudována základna domácí romantiky, s nífl bychom mohli spojit nap . Julia Zeyera, autora literatury v mnohém nekonven ní. Krej ová se domnívala, fle bylo mofné vnímat Zeyerovu tvorbu analogicky k parnasismu, tj. jako jedine nou modifikaci romantismu. Svou teorii podpo ila argumentem, v n mfl postavila do srovnání metodiku Zeyerovy práce a práce typicky romantické. Zeyerovo spektrum motiv a témat expandovalo bez výrazn j-ích omezení, nap . jeho prozaické texty se orientovaly do minulosti ó v novaly se st edov ku, p enesly tená e do vzdáleného a neznámého orientu. Pracoval s typicky romantickými tématy, jefl v-ak následn p etvá el a zdokonaloval jejich dekorativní stránku. Dal-ím výrazným prvkem eského parnasismu byl výskyt do té doby neobvyklého exotismu. Tento experiment nebyl vyjád ením obecn aplikovatelného rysu poetiky parnasismu, ale nazna oval tendenci k definování sebe sama v kooperaci s jinými, moderními sm ry a zároveň p ekra ování svých hranic. Díky výrazn j-í psychologizaci, pouflití fantaskních prvk docílil vytvo ení jedine né š í-e krásyõ, jefl existuje jako t fce p ístupný, zdobný sv t. šZeyer tak ó na rozdíl od echa, Vrchlického i jejich epigon ó p ekro il limit parnasismu coby modifikace romantiky a sm oval k ‚modifikaci na druhou‘, p etvá ející a obohacující i samotný p vodní parnasismus.õ (Krej ová, 2015, s. 2686271).

1.6 Vydlení dvou parnasistních linií

Na počátku let –edesátých se začaly ve francouzské poezii vydílovat dva základní směry; progresistický a fantastický. Každý z nich měl své okruhy básníků. Mezi nově vzniklými skupinami nebyl velmi výrazný rozdíl, po určité době se spojily v jeden silný parnasistní proud, a to hlavně z důvodu společného zájmu postavit literární tvorbu proti politice a společenské realitě. Progresisté však platili za skupinu názorových proudů; jejich cílem bylo aktivně do politického a literárního dění zasahovat; připoušteli poplatnost umění potřebám společnosti. Oproti tomu fantaisisté přileždrazovali možné spojení literatury s politikou i společností, ale spíše se od nich pouze distancovali (Fryer, 1988, s. 137–139).

Jaroslav Vrchlický s Juliem Zeyerem představovali fantaisistní linii parnasismu českého literárního prostoru a byl to právě Vrchlický, kdo přinesl do českého literárního života nové podněty z dalších evropských literatur.

2 OSOBNOST A. E. MUFIKA A POVAHA JEHO DILA

2.1 Biografická fakta a společenské aktivity

Pokřtěn jako Augustin Jan se Muffík narodil 15. května roku 1859 v Novém Hradci Králové (nyní Hradec Králové) katolickému truhlářskému mistrovi Václavu a jeho manželce Terezií Muffíkové.⁹ V rodném městě navštěvoval gymnázium. Po jeho ukončení maturitní zkouškou v roce 1879 pokračoval ve studiích na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Studia však zanechal a stal se redaktorem *Besed lidu*; flivl se jak autorskou literární činností, tak překlady,¹⁰ z toho důvodu flil zpočátku pouze ze skromných spisovatelských honorářů. V tomto období také vstoupil do *Umělecké besedy*, kde se poprvé seznámil s literárními kruhy. V době, kdy pracoval v nakladatelství Otto jako redaktor, se jeho finanční situace na nějaký čas zlepšila (Kláterský, 1934, s. 2156217). Redigoval *eskobrodské listy*, *Besedy lidu* (189361908), *Ilustrovaný svět*, *Zlatou Prahu* a pokračování časopisu *Svět*¹¹ v letech 190561925 a 191461920 s O. Třápkem a J. V. Ottou. Podílel se na *Kalendáři* a *Knihovně Besed lidu*. Také psal proslovy k významným příležitostem, literárním i společenským jubileím¹² a získal několik cen AVU i spolku Svatobor¹³ (Taxová, 2000, s. 3906391). V roce 1887 byl jedním ze zakladatelů Klubu českých spisovatelů Máj¹⁴, jehož byl také ustanoven starostou (Wernisch, 2000, s. 139). Byv sám nepříliš dobře finančně zaopatřen, podporoval chudé začínající spisovatele jak svými konexemi, tak vlastními peněhými prostředky. Pirozeně se stal vedoucí osobností mladé generace básníků začínajících v 80. letech. S jeho spisovatelskými kolegy Antonínem Klosem, Antonínem Kláterským (Kláterský, 1934, s. 2146215) a Karlem Vikou ho pojilo přátelství (Vika, 1941, s. 1996122). Byl obklopen mnohými dalšími osobnostmi, například z okruhu časopisů *Lumír* a *Svět* i Ottova nakladatelství, kam měl flme za adit například Norberta Mrštíka (Havel, 1978, s. 1016102) a Jaroslava Haška (Hašek,

⁹ Údaje jsou převzaty z Muffíkova křestního listu, jehož výez je doložen v příloze.

¹⁰ Autorský debut *Jarní bouře* vydána knižně 1882, prvním překladem je operetní libreto P. A. Viskatova *Démon* z roku 1885. (Taxová, 2000, s. 391)

¹¹ Je třeba rozlišovat následující časopisy: časopis *Svět*: *Nejlacinější spis obrázkový k rozšíření uflite ných známostí pro děti, Moravany a Slováky*, ISSN 1802-6648, vycházel 183461835 (Přibil, 2008, s. 4516452); časopis *Svět*: *Obrázkový týdeník/Obrázkový časopis*, ISSN 1805-0921, z let 186761899 složen se *Zlatou Prahou* (Zizler, Peřat, 2008, s. 4526458) a časopis *Svět* z let 190061943, jenž je pokračováním předchozího periodika, avšak pod zátitou Ottova nakladatelství. (Peřat, 2008, s. 4586463)

¹² Ukázka v příloze.

¹³ Účelem spolku byla hmotná podpora spisovatelů, péče o jejich práci a památku, rozšíření osvěty a udržení prosperity českého literárního flivota. (Vojtková, 2008, s. 4366439)

¹⁴ V roce 1888 byl přejmenován na Spolek českých spisovatelů beletristů Máj, později zrušen a vflen n do Syndikátu českých spisovatelů (Blahynka, 2000, s. 59)

2013, s. 1306132). V dětinu životu strávil v Praze, ale též podnikal krátké výlety na venkov (Kláterský, 1934, s. 215). Díky finanční podpoře Svatoboru mohl zrealizovat cesty do zahraničí. Navštívil jižní Evropu, vydal se také na Slovensko a do Hallé (Taxová, 2000, s. 3906391). Po celý život měl závažné potíže s dýchacím ústrojím, jejichž příčinou byly pravděpodobně souchotiny¹⁵ (Mehla, 2002, s. 2296230). Ke konci života byl již téměř nemocen a zůstal se skrovnými příjmy, což byl mu jediný estný dořivotní příspěvek od ministerstva, ten však docházel nepravidelně, což jeho situaci ještě zhoršovalo (Kláterský, 1934, s. 2156218). Zemřel 31. 3. 1925 v nedořitých 66 letech v Praze, byl pohřben na Olšanských hřbitovech. Zanechal po sobě svoji o rok mladší choť Vilemínu Muffíkovou, rozená Petřosová, jejíž zesnutí na pokraji bídy v ústavu pro chorobomyslné nedlouho poté, 14. 2. 1928.¹⁶ část majetku Muffíkových byla prodána v dražbě a jeho osobní knihovna záhy po Vilemínině skonu došla zkázy. Do dnešních dnů se zachovaly rukopisy některých básní, zápisníky s autorskými básniemi i záznamy cizích básní a několik málo kusů knih označených Muffíkovým *ex libris*, některé z nich s vnováním a fragmenty básnické sbírky *erné perly* o v-e k nahlédnutí v Památníku národního písemnictví v Praze v komplexu Strahovského kláštera.

Muffík byl prvním redaktorem *Besed lidu, laciného prostonárodního obrázkového asopisu*, od jejich vzniku v roce 1893. Byly zamýšleny jako protijek *Zlaté Prahy* s lidovým zaměřením. Cílem bylo utvořit periodikum pro širší okruh tená. Zde Muffík publikoval vlastní příspěvky vedle příspěvků svých kolegů, například Jaroslava Vrchlického, Antonína Kláterského, Růženy Jesenské nebo F. X. Svobody. Taktéž vznikla *Knihovna Besed lidu*, obdoba *Laciné knihovny*, jejíž se snažila jít vstříčená skému vkusu a publikovala cizojazyčnou literaturu. Muffík byl ve vedení asopisu roku 1908 nahrazen Karlem Víkou. I přes některé problémy a hrozící sloučení s asopisem *Sv tozor* byly *Besedy lidu* vydávány samostatně až do jejich zániku po tzv. Velké válce (Fryšer, 1988, s. 216).

Muffík ve své době platil za jednu z předních osobností kulturního života (Filipi, 1899, s. 303). Mezi jeho literární aktivity patřila hlavně básnická tvorba, jak lyrická tak epická, dále prozaická a okrajově i dramatická tvorba. Byl také překladatelem

¹⁵ Soudobý výraz pro tuberkulózu.

¹⁶ Manželé jsou uloženi do hrobového místa 6-7c-177 na Olšanských hřbitovech. Data zjištěna z dopisů Saši Dobrovolné, manželky hlasatele Radiořurnálu, primáři dr. Karlu Funkovi, jejíž se s Muffíkem pravděpodobně znal již dříve, o němž se dříve psaní k novému roku poslané v roce 1918. Dokumenty jsou zahrnuty do přílohy.

a redaktorem. Pekládal p eváfn operní libreta, z t ch znám jích lze uvést opery *Knífe Igor* a *Jolanta* (Trojan, 2001, s. 209). Pod svá díla se podepisoval mimo jiné r znými pseudonymy, například A. E. Zachar, Ivan Pravý, J. Janský, J. Okorek a uflíval také ifry ógg ó nebo M. (Taxová, 2000, s. 3906391). Ve svých soukromých záznamech uflíval také ifru .X. a óXó. Knifn vydal nejmén 21 d l¹⁷ a mnoho básní publikoval asopisecky. Jeho knifním debutem byla básnická sbírka *Jarní bou e* z roku 1882. Svá díla vydával v pr b hu následujících 43 let afl do své smrti v roce 1925.

¹⁷ Data jsou erpána ze Souborného katalogu R SKC. Výzkum je postaven na existujících exemplá ích a je dopl ován rejst íkem hesla A. E. Muflík z *Lexikonu eské literatury*. Drama *Pravda* je zahrnuto spolu s vydáním *Návrat z vojny, Pravda, V p edve er* pod jednu polofku.

2.2 Bibliografie

Pro názornost a přehlednost v Muffíkově díle byl zpracován graf, jenž zachytil jeho autorskou tvorbu¹⁸ v době jeho tvůrčího života. Díla byla rozdělena dle jejich povahy na drama, prózu, básně a básnické sbírky. Při výzkumu nebylo možné dohledat data absolutní. Z toho důvodu nebyla v přehledu zahrnuta sbírka *Postavy a díje*, prózy *Tichá dramata*, *Skvrny i paprsky* a z dramatické tvorby *V orlím hnízdě*, *Oni a ony* a *Návrat z vojny*, *Pravda*, *V pěšácké erce*.¹⁹ Kafié z jeho díla bylo vydáno pouze jedenkrát, avšak básnická sbírka *Hlasý lovka* z roku 1883 se do kála druhého vydání dokonce v témže roce.²⁰ V grafu byla tato skutečnost vyobrazena, jako by šlo o dvě rozdílné sbírky. Sbírká *Jarní bouře* je datována do roku 1882²¹ a sbírka *Balady a legendy* (n kdý jako *Ballady a legendy*) byla zanesena v grafu pouze jedenkrát.²² řádné z Muffíkových díla nebylo knižně vydáno posmrtně.

Na grafu lze pozorovat Muffík v výrazný nástup na kulturní scénu v 80. letech, kdý vydal 5 básnických sbírek. Debutoval v roce 1882 sbírkou *Jarní bouře*. Následovala dvě vydání sbírky *Hlasý lovka* (ob 1883), o rok později *Balady a legendy* a poslední sbírkou 80. let jsou *Kvety polní* z roku 1887. Básnická díla v jeho tvorbě pokračovala až do devadesátých let a po átku 20. století. Muffík vydal krátce po sobě tři sbírky *ó Hymny a vzdechy* (1892) *erné perly* (1893) a *Písně života* (1894) a pokračoval v novém století sbírkami *Krása je rosy* (1902) a *Duchu Husovu* (1903). Mezi tím vydal také báseň *Epi-tola eskému dlnictvu* (1897) a drobné prózy *Trosky života* v roce 1894. V roce 1903 si mohl vimmnout odmlky, jifi pokračuje až rok 1912. V tomto roce Muffík zveřejnil báseň *Hymna sokolská*. V posledních 8 letech života se odklonil od básnické tvorby a začal se vnovat psaní divadelních her a próz. Mimo výše zmíněná díla napsal také drama *Pravda* (1918), prózy *Zlomené okovy* (1919) a *Pod ledem* (1922).

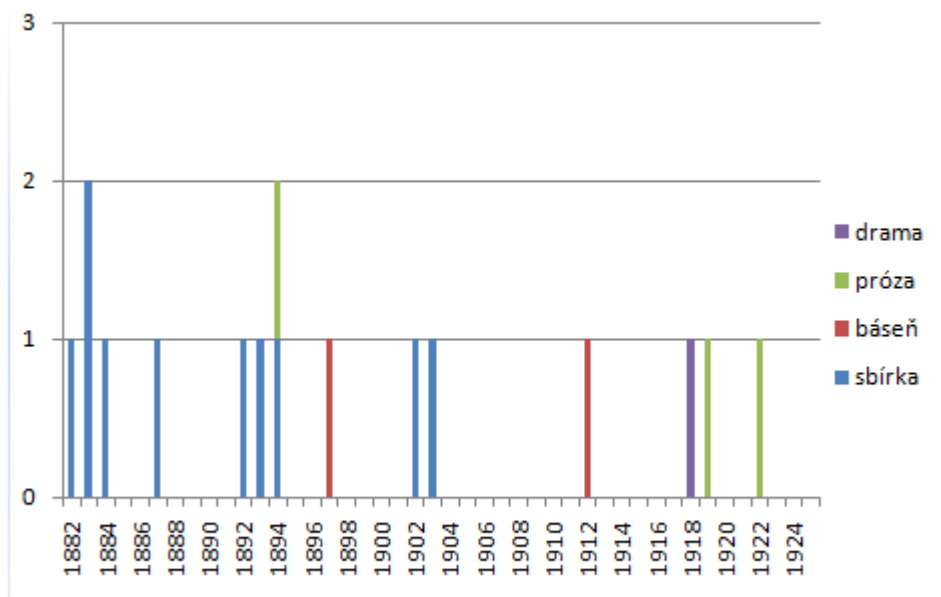
¹⁸ Pekládal z dřívější operetní libreta, jež byla také zveřejněna. Jediným knižně vydaným prozaickým pokračováním je román *Mezi nebem a zemí* Otty Ludwiga roku 1898. (Taxová, 2000, s. 391)

¹⁹ Lexikon české literatury uvádí tato díla jako polofky bez datace. Uvedená básnická sbírka byla vydána později a nemá celkový obraz Muffíkova díla. Jelikož se zabýváme především poezií, dramata a prózy jsou pro nás nyní marginální.

²⁰ Toto tvrzení se nevztahuje na jednotlivé básně, jež nebyly vydány v knižní vazbě, ale pouze na archív pevného papíru. Pro představu přikládáme fotografie do přílohy o básně *Hymna sokolská* (1912) a *Epi-tola eskému dlnictvu* (1897). Druhá jmenovaná se dochovala ve vydání druhém, ob *s ex libris* J. S. Machara, bohužel však bez datace.

²¹ Kniha je opatřena datací 1883, *Lexikon české literatury* uvádí rok 1882. Recenze byly vydány na konci 1882 a po átku roku 1883. Míčovský ve své recenzi napsal, že sbírka *Jarní bouře* vyšla 1882.

²² Existence různých grafických úprav názvu sbírky by mohla být způsobena změnami v dotisku, i nesprávným zanesením dat do databáze, tj. pravděpodobně se nejedná o druhé vydání sbírky.



Obrázek 1: Graf knižních vydání Muffíkových autorských děl mezi lety 1882 a 1925.

Atmosféra literatury pozdních 70. a 80. let 19. století se nesla ve znamení objevování nových významných jmen, jež měly následovat po Jaroslavu Vrchlickém a Janu Zeyerovi. Utvářela se nová vlna začínajících autorů. Nebyli to pouze jednotlivci mající významným zájmem o literaturu i talent. Jak již bylo naznačeno dříve, rodí se skupina začínajících umělců, byli spojeni také velmi blízkými přátelskými vztahy.

V roce 1887 byl založen spolek Máj, organizace, jejímž cílem bylo sdružovat autory do 35 let věku z něhož uměleckého zaměření a podporovat jejich činnost; plným jménem Spolek českých spisovatelů a beletristů Máj. Jeho založení předcházela diskuse probíhající na stránkách časopisu. Mladým členům se i přes poáze ní nedávru starších autorů podařilo spolek formálně založit a zajistit jeho fungování. Na těchto úkolech se podíleli Antonín Klášterský a Antonínem Sovou. A. E. Muffík byl zvolen prvním předsedou spolku. Zde se setkal také s J. Ševcenkou a své místo ve spolku měl i Jaroslav Vrchlický. Existence spolku byla důkazem odhodlání a soudržnosti nastupující generace mladých autorů.

²³ Po n kolika měsících byl v kový limit zrušen.

2.3 Recepce básnických sbírek

2.3.1 Jarní bouře (1882)

Muffík vstoupil do literatury knižním vydáním sbírky *Jarní bouře* na konci roku 1882. Soudobá literární kritika nenechala jeho knižní debut bez povšimnutí, dokonce mu v periodikách v nově otevřeném prostoru ve srovnání s jeho později vydanými knihami. Mokřý v *Kvůli* poukázal na další osobnost mladé básnické generace, jež se nově začala utvářet. Jeho recenze byla kladná, soudobý stav a směr poezie hodnotila pozitivně. Zmínil Muffík v výrazně pesimistický tón a napsal, že špovrchní pozorovatel odsoudil by Muffíka pro své tobož a špatným tímto úsudkem spáchala by se však křivda na mladistvém tvorbě, z něhož sálá v každém verši vzácná poetická individualita (Mokřý, 1882, s. 756) a tvrdil, že by se mohl jeho první sbírku nahlížet jako na počátek šířící se jarní bouře, že šuvítáme brzce mladého, nad jehož autora na výsluní nové – ať jím dobož (Mokřý, 1882, s. 756). Tím, že akcentoval motiv bouře, jež se objevuje v samotném názvu sbírky, se vlastně dotýká potenciálních romantických rysů sbírky. Díval se na prvotinu shovívavě, neodsuzoval ji unáhleně. Podobně se vyjádřil Vrchlický v *Lumíru*. Klád dříve na jeho nesnadné životní osudy a tvrdil, že právě z nich pramení pesimismus, jenž bude Muffíkovi pravděpodobně velmi vytykáno. Šco každý zkusil a vytrpěl, ví sám nejlépe, a jsou-li jeho způsoby pravými a přitom uměleckým výrazem jeho nitra, nezbyvá než uznání básníka, třeba by úsměvně byl nám vítán jím, než mlhy severní (Vrchlický, 1882, s. 528). Zde byl pojmenován i romantický princip poezie jako výrazu a odrazu rozbolavělého nitra. Jeho komentář vyzní jako předpoklad apologetického rázu než objektivní literární kritika. Chválil líčení osobních citových prožitků a skloval nejvýznamnější životová jména literárních osobností předchozích, zmínil například konciznost vyjádření podobnou Lermontovi, dotek mystiky Krásinského a Byronovu grandezza, což definuje tak Muffíkovo místo v souvislostech romantismu. Taktéž tvrdil, že Muffíkova básně jsou šco do myšlenky vždy silné, originální a nechtěly špoukazovati na některé nahodilé reminiscence, což kdož nemá jich v své první sbírce? (Vrchlický, 1882, s. 528). František Dlouhý psal o Muffíkově vzácném talentu, ale zároveň dodal, že Muffík unáhleně vydal svoji prvotinu a rád jí měl vytkat, než nalezne svoji originální cestu k poezii. Šdosud básník není svůj. Svědčí tomu mnohé myšlenky sobě na prsto odporující, o nichž bychom právem mohli pochybovati, že z jedné vytryskly myšlenky (Dlouhý, 1883, s. 126–14). Tímto naznačil jejich eklektický povod a také zdůraznil vnitřní rozpolcenost obsahu. Napsal, že by měl autor své dílo porobit přímou autokritikou a některé části

souboru ve vlastním zájmu vynechat. Básně z posledních dvou oddílů *ó Beze stop, Stráfl mrtvých, Hymna smrti, Dít, Mrtvé matce* ó považoval za nejzdailejší. Kde Mufík nám ty p ejal a škode struny básnickovy rozezvu í se cizím bolemō (Dlouhý, 1883, s. 12614), tam se mu zdála báse spí-e uv ítelná a delikátní šnefl je-li píse jejich v nována vlastnímu bolu básnickovu.ō (Dlouhý, 1883, s. 12614). Taktéfl chválil básně *Píse truhlá ova* a *Je-t d* pro jejich vlastenecký tón. Následně se p esunul k hodnocení formální stránky básnického souboru. Poukázal na fakt, že forma je zatím nedokonalá a rýmy nejsou libozvu né. Mufík pouflil neobvyklé básnické obraty a v n kterých p ípadech byla základní my-lenka nez etelná. Nejvíce prostoru v recenzi v noval chybám mluvnickým, jefl okomentoval tímšfe práv básník m na-ím dbáti by se slu-elo správnosti jazykové.ō (Dlouhý, 1883, s. 12614). Je-t v roce 1882 vy-el v *Ruchu* lánek, v n mfl Franti-ek Chalupa souhlasil s názorem Dlouhého na nep vodnost n kterých my-lenek. Napsal, že Mufík je teprve šna cest , na nífl hledí místo, s n hofl by se teprve obhlíflel a soudil ur ít a rozhodn o flivot a o sv t . P í tom ov-em tu a tam potkává se a opírá se o náhledy a názory cizí.ō (Chalupa, 1882, s. 5586559). Jeho my-lenky považoval za chmurné a špesimistický jeho názor není toho druhu, aby mohl si zjednatí úplné úctyí ō (Chalupa, 1882, s. 5586559). Uspo ádání sbírky, chyb ící autokritika, nap . ve výb ru básní a ne úpln – astný zp sob uflití pesimistického tónu signalizoval, že Mufík zatím není hotovým básníkem a neutvo il si osobitou, originální poetiku. Chválil vysoký po et kvalitních básní ve sbírce, ale zmínil také zanedbanou jazykovou stránku básní (Chalupa, 1882, s. 5586559). Dal-í z recenzent , patr n Leandr ech, pí-ící pod ífrou ch, uvedl, že v t-ina Mufíkových básní p je šjen o hrobu, rakvi, smrti, hrobové plísni, a ty ostatní zase jen o zlob a bíd tohoto sv ta.ō (ch, 1882, s. 5896590). Recenzent vnímal jeho básně jako náro né ke tení, unavující kv li své strojenosti a jednotvárnosti, nep írozen p emr-t né, jinde zase v-ední a my-lenkov nesrozumitelné. P ípustil Mufíkovo nadání, ale doplnil, že je t eba vnímat jeho nejlep-í básně jednotliv , nikoli v objemné otupující mase textu. Op t byla komentována zanedbaná formální stránka ó versologicky a mluvnicky, mnohé ver-e šprozrazují zápas my-lenky s formouō (ch, 1882, s. 5896590). Poslední recenzent vyjad ující se k Mufíkovu debutu byl F. Schulz, jenfl vydal sv j rozsáhlý komentá v rubrice *Nové písemnictví* v *Osv t* na po átku roku 1883. Sv j kritický p ísp vek uvedl pořadavkem toho, že obsah básně , ani její p edm t í sm r nem fl být jejím ú elem a nad tím v-ím by m lo drflet patronaci um ní. Cofl znamenalo, že šbásník nejd íve v sob samém zmohl a dokonale osáhl í p edm t í sm r svého zp vu, kdyfl v-echny nevyhnutelné

p ípravu k umleckému tvoření v myslí básníkov soukromí a úpln vyídily. Na ve ejnost musí vstoupiti toliko hotový výsledek mnoha vnitních bojů duchovních. (Schulz, 1883, s. 87690). ímfl naráflel na Muffíkovy domn le p íli–procít né básnické projevy, neutuchající pesimismus a vnitní zápas s ním, jenfl m l z stat ve ejnosti skryt. šTento zápas zra í se celou objemnou sbírkou a je–t není ukon en! Máme trapné obavy o óbásníka, vyvázneli p ece – astn z objetí svého krutého zhoubce, který ufl tolik t flkých ran mu zadal. Hlavn z toho básníkova poran ní také vidíme, fle není jeho pessimism fládná hra ka, nýbrfl bohuflel velmi pravdivá skute nost. (Schulz, 1883, s. 87690). Jeho cílem v–ak nebylo v Muffíkových básních kritizovat pesimismus sám o sob ; ten si drflel v poezii a um ní své místo, nem l by v–ak být p eexponován. Problémem nebyl tedy pesimismus sám, ale jeho forma, jífl nebylo uflito tak, aby p íná–ela estetický proflítek. I p esto p íznal, fle šAug. Eug. Muffík jest skute ný básník vzácné ceny, originální talent se snahou um leckou (Schulz, 1883, s. 87690) a fle um l také naladit na sv tlej–í notu, za p íklad doloflil *Píse truhlá e*. Ale fle i pesimismus bylo možné odít do dokonalé formy, dokázaly Muffíkovy básn ze záv ru sbírky *ó Beze stop, Prosba, Dít , Hymna smrti* a vyjad uje zklamání nad tím, fle autor v p edchozích oddílech (*Odpov di, Elegie, P í spu–t ných zaslónách, Bloud ní nocí a Nálady*) nedal v t–í prostor kritickému soudu a výb r básní tak neu ínil p ísn j–í. šBylo by tam zbylo je–t dosti charakteristického pro d jiny jeho poesie, celá sbírka by velice získala vnitní soum rností, jakofl i zhu–t ním opravdových básní a o um leckém talentu Muffíkov byla by zavládla úplná jistotaí ō (Schulz, 1883, s. 87690). Na záv r p ísp vku Schulz p ípojil své p ání, aby p í–t byla Muffíkova tvorba optimisti t j–í a fliv j–í. Z recenze je možné vycítit výrazný odstup jejího autora od romantiky a pofladavek toho, aby i romantická témata zpracovávána uv dom le a byla ukotvena do jasných forem ō tj. pofladavek blífící se parnasistnímu konceptu.

2.3.2 Hlasy lov ka (1883)

Velmi brzy v průběhu následujícího roku Muffík vydal knižně další svoji sbírku *o Hlasy lov ka*, jejíž byla v nově vrchlickému. Josef Penílek ve své recenzi ze září 1883 v *Literárních listech* uvedl, že návaznost na Jaroslava Vrchlického je rozeznatelná, avšak primárně vnímal autorovu vlastní, do jisté míry samostatnou, práci. Po vzoru Vrchlického se Muffík v nové poezii reflexivní a tohoto úkolu se zhostil nejlépe ze svých literárních druhů. Penílek hodnotil sbírku jako mírný posun originální poetiky ke kvalitám Vrchlického prací. Zastavil se u pojmu subjektivity *o* v rámci si tohoto nevaru v básních celé mladé generace *o* v nové se srovnání poezie milostné a reflexivní, v souvislosti s tím zmínil rozdíl mezi soudem a citem a dodal, že soud je dokonalejší úkon duševní, nežli cit, reflektivní básnictví je dokonalejší a [í] těžištěm její druh poesie. (Penílek, 1883, s. 173). Právě nadazení soudu reflexi, pojetí subjektivity jako nevaru, je známkou polemiky s romantickým konceptem poezie.

Hodnocení shrnul pod tvrzení, že Muffík byl inspirován *o* co se týče obsahu i formy, avšak rozpoznal v Muffíkovi potenciál k vytvoření silné literární individuality. Jeho sbírce vytknul špatnou deklinaci substantiv, nelogická slovní spojení a výrazný vliv n m iny. Mokřý ve své recenzi ocenil proměnu Muffíkovy poetiky ve vztahu k pesimismu; *o* Jeho *o Hlasy lov ka* *o* prosty jsou jistě toho osudného nádechu poezie *o* Šrobu *o*; v klidných, vážných verších této sbírky představuje se nám Muffík v pravé své povaze básnické. (Mokřý, 1883, s. 745). Mišovský připomíná recenze sbírky předchozí a pozitivně komentuje směr Muffíkova literárního vývoje. Recenze vyzníla velmi pozitivně, uzavřena slovy: *o* On má všechno, co z epigonů činí samostatné mistry. (Mišovský, 1883, s. 230). Připomínáme, že jde o Muffíkovo jedinou sbírku, která byla vydána více než jednou, a to hned v téže roce, jak je patrné z grafu. Opakovaná vydání mohou být důkazem tenáské popularity, ale pravděpodobně o jistou marketingovou strategii.

2.3.3 Balady a legendy (1884)

Pravděpodobně v prvních měsících roku 1884²⁴ vydal Muffík v další svoji sbírku pod názvem *Balady a legendy*. Čermák ve svém komentáři připomíná, že Muffík vydal již 3 sbírky v posledních dvou letech a pozastavil se nad jeho škrotem a králičí plodností (Čermák, 1884, s. 89). Zmínil, že Muffíkova práce dosud byla chválena a Augustin sám tím nebyl potěšen. Čermák přinesl recenzi upřímnou, velmi peprnou a –tiplavou. Na které básně analyzoval a vyjádřil nad nimi svou nespokojenost. Zaměřil se především na první oddíl sbírky – část *Balady*. Negativně zhodnotil Muffíkovo pojetí české historie a postavy v básni *Libu-ino lofe* – kde přetváří známé věci v nové formy, předkládá tená i svůj netradiční pohled, aluzi, představu. Taktéž byl Čermák rozhořčen zvýšenou měrou vágností a nedočetností, a to i v dalších básních, například *Démon zprvu*. Výtky měl jak k obsahu (*Smutná ballada*), tak k formální stránce básní. Zmínil nedokonalosti v rýmech; záměnu jambu za daktyl s předáfkou nepovažoval za profesionální přístup k poezii. Taktéž poukázal na míšení literárních typů v básni *Panská v most*, kde Muffík zakomponoval do básně prvky vyprávění: „Še nevíme v ru, na se jiní rozděl mezi prosou a poezií, mezi nízkým a vyšším stylem!“ (Čermák, 1884, s. 95). U *Ballady svatební* a *Ballady plynoucí* vznesl protest proti formě, která nekomunikuje s tradičním pojetím tohoto žánru. Dále Muffíkovi vytknul logické nedostatky v básních a pokoušel se opakovaně ztotožnit autora s lyrickým subjektem – snažil se na parnasistní básni aplikovat požadavky realismu. K oddílu *Legendy* neměl mnoho připomínek, vnímal je vcelku kladně, zmínil pouze inspiraci látkovou, jež –v–ak byla zpracována příjemně. V závěru shrnul svá stanoviska. Nejvíce kritizoval nedostatek autokritiky, logické nesrovnalosti, mravní nedostatky a nedbalost při zpracování formální stránky textu. Vrchlický v *Kvtech* zveřejnil kritiku, jež –v–ak byla *de facto* obranou. Zmínil skutečnost, že Muffík po lyrických sbírkách vydal poezii převážně epickou, čímž pravděpodobně zpošobil u nich tená pohorění. Připojil se k diskusi o formální stránce Muffíkovy balady: „[] pojímá Muffík baladu ve smyslu –ir–ím: hlavním znamením ballady je mu balladní tón, kdežto látka může být jakákoliv.“ (Frida, 1884, s. 739). Vyzdvihl látkovou pestrost sbírky. Balada v inovativním pojetí Vrchlického byla otevřená mnoha látkám, zato forma byla stanovena definitivně – příznačně pevná forma balady villonského typu (Turek, 2015, s. 366). Vrchlický také okomentoval nový aspekt Muffíkovy tvorby – satiry, ta byla dalším aspektem parnasistní balady. Ty také v Muffíkovi sbírce hodnotí nejlépe;

²⁴ Vrchlického recenze je z května 1884, kniha datována do téhož roku.

Ballada flabí, Ballada o králi Vénovi, zatímco Pseudoballada dle jeho názoru nebyla úspěšná. Ostatní básně z oddílu *Legendy* považoval Vrchlický za poměrně zdařilé formálně, k jejich obsahu měl však několik výtek; pozastavil se nad některými prezentovanými myšlenkami a jejich ekn me naivností, drobnými nedokonalostmi rytmu i rýmu, byly však téměř neznatelné.

2.3.4 Polní kvítí (1887)

Rok 1887 přinesl další Muffíkovu sbírku s názvem *Polní kvítí*. Sběrka staví vedle sebe epické a převážně lyrické básně. Na závěr sbírky zařadil básně vlastenecké, zahrnul také řádkové obrázky. Něch komentoval Muffík v stále trvající pesimismus, opakované zanedbávání obsahové, jazykové i metrické stránky básní, zmínil také nezáživnost a přílišnou rozvlácnost jeho veršů, zvláště básně posledního oddílu. V oddílu reflexivních básní si něch věnoval logických nesrovnalostí.

2.3.5 Hymny a vzdechy (1892)

Deset rok po svém debutu a několik leté publikační péstávce Muffík vydal cyklus básní *Hymny a vzdechy*. Vykoukal v recenzi stručně shrnul dosavadní Muffíkovu poetiku: „Jeho třešková chmurná poesie třešne vědy k němu velikému a má nepopíratelnou sílu výrazu. Pamatujte se také na jeho rozkošnou, něfnou Píse truhlá ovu [í], ale to jako by ani nebyl Muffík, ten přišný, hluboce reflektující básník hrob vě (Vykoukal, 1892, s. 575). Věnoval si, ře Muffík nepsal intimní poezii, v něfi by prezentoval své individuální šjã, ale stylizoval se do věých kolektivních celků, např. národa, i celého lidstva. V Muffíkově tvorbě zhodnotil jeho postupný vývoj ve vztahu k pesimismu, něpsně ji věeno ke zpěsoubu práce s pesimismem, s němfi v této fázi literární kariéry pracoval více vě domle, věmfi se odklonil od romantického subjektivismu. Nejlépe zhodnotil básně *Hymnus v tru, Ve erní zvony, i Tajemství země*, šoriginální to oslavu lidské práce, pro něfi má Muffík tolik pochopení (Vykoukal, 1892, s. 575). Z vlastenecky zaměřných uvedl básně *Sen u pluhu*, jifi vyzdvihl v kontextu celé mladé generace. Ji í Karásek v *Nivě* podotkl, ře se Muffíkovo látkové spektrum proměnilo a rozšířilo. Neodpoutal se od věšných témat, věnoval se také minulosti, budoucnosti lidstva, Bohu a podstatě flivota, snažil se probudit melodie, vzpomínky a emoce řněného druhu. š [í] tu bo vě se vě erné, nepoznané dno flivota lidského, vě jeho záhadné a tajemné rozvaliny [í], tu vzná vějíc se od země a dosahujíc aspo nejvěššího hymnického vzletu, jaký se kdy věel vě eském veršě (Karásek, 1893,

s. 142). Na piedestal postavil báse *Ve erní zvony*. Zmínil podobnost *Hymnu v tru* s Vrchlického prací, avšak pouze z hlediska formy. Muffík zde zahrnul politickou narážku o k politice se vyjadřoval z údkakdy. Vlastenecky zaměřené práce byly zařazeny na konec sbírky, ani neoslňily svojí kvalitou šhozená a seskupená na poslední její stránky, myslím, ne tak z umleckých úmysl v autorových, jako aby se vyhov lo mód práv panující í ů (Karásek, 1892, s. 143). Na Muffíka nahlílel optikou blífcí se moderny, o emfl sv d ilo odmítnutí tematiky národní, a to v dob , kdy pro jiné byla stále velmi aktuální. Povařloval Muffíka za hotovou literární osobnost na svém vrcholu, recenzi zakon il srovnáním se jmény jako Longfellow, Swinburn a Montgomery, ímfl Muffíka za adil do jiných diskurs ů nefl Vrchlický v recenzi ke sbírce *Jarní bou e*, nazna il tím tedy jeho posun od romantické poetiky. Oproti tomu F. X. Ťálda v srpnu 1893 zve ejnil ve svém p ísp vku v *Literárních listech* sv j pohled na Muffíkovu práci. V n m tvrdil, fle Muffík se za léta od vydání své první sbírky v mnohém nezmn il: šPan Muffík zachytil se na n kolika problémech ō nejt fl-ích, nejpodstatn j-ích, nejbolav j-ích, ale také nejern j-ích a nejmlfln j-ích, nejtajemn j-ích a nejnep ístupn j-ích ō na problémech smrti a flivota, bolesti, utrpení a zla ō a neodvrátil se od nich doposud v poesii nikdy.ů (Ťálda, 1892, s. 325). Ťálda vybral motivy, které byly p ízna né pro jistý typ moderny a pozd ji pro expresionismus, hled l tedy na Muffíka jinak, nefl t eba recenzenti *Osv ty*. Dle jeho názoru byla hlavní slabinou poezie povrchní, zaloffena pouze na dojmech, jednoduchých vn j-ích podobenstvích a neur íté, nekomplikované obraznosti. Na druhou stranu Ťálda ocenil, fle si šPan Muffík z stal v rný i v dob , kdy genrová hore ka zachvátila mlad-í literární generaci a zavedla ji áste n v plochou banálnost a snadnou fabulistiku povrchní –ablony.ů (Ťálda, 1893, s. 327). Na Muffíkov práci tedy ocenil, fle nebyla realisticky popisná.

2.3.6 erné perly (1893)

Muflík pokračoval v knižních vydáních sbírkou *erné perly* z roku 1893, na níž pracoval mezi lety 1885 a 1892. Skalík uvedl svoji recenzi v *Hlídce literární* jistými podobnostmi mezi Muflíkem a Kaminským, jenž byl taktéž členem mladé básnické generace. Skalík považoval *erné perly* za sbírku vyvrálenější a energickou; dle jeho názoru za touto proměnou stála užitá forma slova. Naznačil jeho obrát k pozitivismu. Tvrdil, že Muflík se dopouští i stále těch chyb; jmenoval neurčitost výrazu, formální stránku verše. Karásek připustil, že Muflík se od svého debutu mnoho neproměnil; jeho pesimismus stále považoval za hluboký a neutěšený, ale projevíly se změny ve způsobu jeho vyjádření. Karásek uvedl, že názory ve sbírce uvedené nekorespondují s Muflíkovým charakterem. Forma jeho básní byla prostá, básně byly zpracovány ve tvrdých konturách. Výrazivo bylo stručné, přesné a velmi chladné, což vysvětlil formálními argumenty o tak, jako předtím Skalík o uzavřenou, definitivní formou sonetu a jeho pochmurnou filosofií. Naznačil prameny inspirace ve Vrchlickém a Sládkovi. Karásek zhodnotil sbírku jako jednu z těch lepších a dodal, že *erné perly* jsou šKafidým způsobem kniha vzácná, interní, plného umleckého zájmu a hlubokých myšlenek. A kniha poctivá, muflná, jejími listy se tená probírá neustále provázen pocitem, že poznává souasně básníka i lovka. (Karásek, 1893, s. 85).

2.3.7 Písn fivota (1894)

O rok později, tj. v roce 1894, zakončil své druhé plodné období vydáním sbírky *Písn fivota*. Muflík měl básně rozpracovány delší dobu, poté je souborně vydal, podobně jako sbírku předchozí. Na *Písních fivota* pracoval od 1885 do roku 1893. Sbírkou o to hodnotil Jiří Karásek v *Literárních listech*. Znovu se pozastavil nad pesimistickým charakterem Muflíkových básní, od nichž se odpoutává pouze v případech velmi výjimečných. Pozitivně hodnotil pouze cyklus *Antickým rytmem*, kde mufl uvedl domnělé prameny, a básnický experiment s píživným hexametrem v tomto oddílu, v němž viděl snahu o vytvoření metry nových v reakci na soudobou zvyklost písně chudého trocheje a jambu (i daktylu s předávkou) a jen velmi zřídka daktylu. S překvapením dodal, že dříve špro hudbu verše, rytmiku stejně jako p. Jaroslav Vrchlický a celá jeho kola neměla naprosto smyslu, dnes je mezi těmi, kteří rozbíjejí konvenční český verš. (Karásek, 1895, s. 135). J. J. Veselý započal svou recenzi tím, že připomenul rigidní Muflík v básnický charakter a stálé svatolobné nálady. Kritizoval Muflík v postoj k Bohu, jehož neuctívání v básních oslovoval, jindy

jej zase nevhodnými způsoby vzýval, což Veselého velmi pohoršilo. Podobně i nesprávná parafráze Talmounova výroku v jedné z básní a s podobnou nevolí okomentoval šjaka falešné má básník názory o klášteřích. Tak vypadá klášteř leda ve fantasmii některého » spisovatele « krvavého románu. » (Veselý, 1895, s. 85) a připomíná kolik dalších příkladů, kdy se Muffík provinil proti náboženské etice, pro což nemohl sbírku tenkrát v *Vlasti* doporučit. Procházka ve svém krátkém komentáři k *Písňím životu* naznačil, že došlo k opuštění konceptu reflexivní poezie, Muffík však pokračoval v tvorbě s tím, šco jí bylo druhdy cizí ó v subjektivním zabarvení, tajícím se pod chladnou a písňovou formou vnějšku. » (Procházka, 1895, s. 45), zmínil aktuálnost otázek, jež Muffík pokládal a vztahů k Bohu. Krejčí označil sbírku *Písň životu* za knihu, v níž byla šňálada trochu »edá a jednotvárná, ale zajisté pravdivý výraz života samého. » (Krejčí, 1895, s. 59). Chválil básně *Telegrafní ty*, *Legenda* a básně psané antickým přízvukem metrem. K formální stránce některých básní připomíná domněnku o inspiračních vzorech. Naznačil, že by forma mohla být lépe zpracována, aby korespondovala s vážností myšlenky, také okomentoval nelogičnost některých básnických obrazů a nedostatečnou autokritiku. Celkově básnickou sbírku zhodnotil jako výrazný pokrok v Muffíkově literární kariéře, a to proto, že sledoval méně inspiračních proudů a více myšlenek vlastních.

2.3.8 Kr p je rosy (1903)

Co se poezie týče, vydáním sbírky *Kr p je rosy* započíná nové století, tak i Muffíkovo poslední tvůrčí období. Bažant v recenzi hovořil o cíli sbírky, jímž byla imitace písní lidových s jejich triviálností, s humoristickým laděním, břitkostí a ironií korespondující s obsahem. V rovině lexikální některých básní byla zřejmá inspirace u národních písní. Za nejzdařilejší považoval: *Voda*, *Divoké husy*, *Loučení*, *Mrtvá matka*. Viktor Dyk v *Moderní revue* napsal, že Muffík se připojil k dlouhé řadě napodobitelů písní národních o módnímu trendu, jenž mu nebyl blízký, jelikož není jednoduché nenuceně napodobit prostotu folklóru. Muffík, jehož básnický charakter se jistě několikrát projevil jako reflexivní, hloubavý a chladný, se tímto potýkal s přirozenou hravostí a lehkostí, jíž vybraný flákn potřeboval. Tato sbírka vyfladovala od autora mnoho snahy k potlačení vlastní podstaty. Dyk shledal několik básní přílišnými. Oproti Dykovi Eliška Krásnohorská sledovala s potěšením tento návrat k národním kořenům, jenž se ke konci století rozmohl. O připomenutí, v němž své básně zhodnotil a uvedl svůj komentář k cílům, jenž si při psaní sbírky vytyčil, hovořila s rozčarováním. Podobně se vyjádřila i ke zpracování látek a motivů prounárodních, odmítajíc přijmout jeho pohled na tvorbu tohoto druhu. Nelíbila se jí Muffíkova metodika a ve své recenzi tvrdí, že není možné aby skladatel dal se ovládati veškerou onou naivností poesie lidové, kdy by zapomněl sestoupit tak daleko na úroveň prostého [í] musí básník být vždy myslícím umělcem, musí jím být dvojnásobně tenkrát, chtějí uletět přirovnání k úšlechtilým, jinak utkví na ohlasech stále se vracejících. (Krásnohorská, 1903, s. 267).

3 KOMENTÁŘ A SUMARIZACE

Muffík vstoupil do literatury jako třicetiletý mladík. Kritika ho bez váhání přičítala k mladé, právě se formující, generaci básníků následující Jaroslava Vrchlického a Julia Zeyera. Tímto vznikla nová škola, výrazně ovlivněná Vrchlickým, která někdy také označována jako generace epigonů. Zdroj inspirace byl natolik patrný, že byl Muffíkovi opakovaně vytýkána eklektický základ jeho tvorby, především v prvních deseti letech, kdy byl literárně aktivní.

Recenze jeho debutu *Jarní bouře* byly vcelku pozitivní a vyjadřovaly jistě očekávání týkající se směru Muffíkovi budoucí tvorby. Přesto se recenzenti shodli v názoru na způsob zpracování látek, že Muffík v pesimismus byl zmišřován poměrně často a vnímán jako příliš intenzivně prožíváný. V souvislosti s tím také docházelo k neúplnému ztotožnění lyrického subjektu s autorem, čímž se hluboký pesimismus jistě jednoduše vysvětloval s přihlédnutím k Muffíkovi zdravotnímu stavu a jeho finanční situaci. Nejspíše tomu tak bylo především v důsledku výrazného francouzského vlivu v oblasti soudobé literární praxe i v době studia myšlenek Ch. A. Sainte-Beuvea a jeho romantické metody interpretace a definice vztahu autor-dílo. Oproti tomu Penířek ve své recenzi vysvětluje Muffíkovi poetiku dokonce jen elegantněji; pojmem soudu a citu a jejich rolí při samotném procesu psaní.

Muffíkova tvorba vlastenecký ráz neměla, i když byla tato tematika zpracována. Básně tohoto charakteru občas Muffík zahrnoval do svých sbírek, a to ve většině případů s pozitivní odezvou; stejně však pro samotný fakt, že básně tohoto typu složil, nebyl pro její kvalitu ani inovativní zpracování. Tato tendence k vlastenectví se v českém ovzduší udržela minimálně do osmdesátých let 20. století, odkazujeme na recenze Dyka a Krásnohorské. Vlastenecké poezii v době dokonce celou sbírku *Krása je rosa* (1903), nesešla se však s úspěchem. Výrazně se odlišovala od Muffíkovi prozíravého stylu psaní, což negativně ovlivnilo kvalitu výsledného projevu.

Nedokonalá básnická forma byla dle hodnotitelů jedním z nejslabších míst Muffíkovi tvorby. Její zanedbanost mu byla vytýkána v průběhu celé jeho básnické kariéry až do jejího konce. Recenzenti tuto záležitost vysvětlovali, především v začátcích, unáhleností a nedostatečnou autokritikou, že nikdo však nepochyboval o Muffíkovi talentu. Dopis od Antonína Sovy, v němž mu vyjádřil podporu, svědčí o tom, že byl mezi kolegy ceněn.²⁵

²⁵ Dopis otištěn v příloze.

Co se však nesetkalo s pochopením, byly Muffíkovy experimenty se známými fakty i postavami, jeff zobrazoval v netypických kontextech, nap . báse *Libu-ino loffe* ve sbírce *Balady a legendy* (1884)

Nkte í z recenzent také vyjád ili nespokojenost nad názory, jeff byly v básních prezentovány a to v souvislosti s jiff d íve zmín ným prolínáním osobnosti autora a lyrického subjektu, tj. z p edpokladu, fe prezentované my-lenky jsou my-lenky a názory autora samého, byl také Muffík obvin n z morální nízkosti. Taktéff to byla neúplná vyjád ení význam , jeff kritiky dráffidila ó Muffík nechával otev ené zakon ení básn , jeff za sebou ponechala nenapln ná o ekávání a tím i neuspokojeného tená e. Za al také pracovat s konceptem satiry.

Velkým tématem zdá se být také Muffíkovo pojetí balady, její formální i obsahová stránka, jeff se li-í od ortodoxní balady zhruba poloviny století ó v recenzích se asto objevovaly rozho ené komentá e nap . k básním *Smutná balada*, *Pseudoballada*, jiff dle názvu lze tu-ít akcent parodie. Muffík asto tvo il básn , jeff tituloval jako balady, av-ak její šoficiálníõ náleffitosti nem ly.

Tak, jako elakovského *Ohlasy* (1839, 1840) byla Erbenova *Kytice* (1853) p íjata kritikou více neff v ele a vnímána jako výrazný po in romantické literatury i p esto, fe p edstavila biedermeierovské téma, mj. nové pojetí viny a trestu. Po jejím vydání se s tímto textem, jenff znamenal jednu z významných transformací v evoluci balady, auto i museli vypo ádat. Toho je dokladem nap . báse *Nek t ncova du-i ka* (1862, asopisecky 1854) Jaroslava Hálka ó látka je vystav na na lidovém p íb hu, av-ak formáln byla balada pokusem o p ekonání romantické lidovosti a folkloru. Vrchlický se v noval balad také teoreticky, zasadiv její genezi do pole lyriky ó a tak také vnímal moderní baladu; navrátil se k osv d eným formám a obsah m starofrancouzské balady. Vrchlického modifikace balady stojí na jejím podstatném látkovém roz-í ení. Ur itá látka je vffdy svázána s jistým ver-ovým rozm rem a strofikou; akcentuje tak mnohotvárnost balad: Jeho cílem šbylo p estavit -íroké spektrum látek od antiky po sou asnost, prezentovat aluze na kanonické texty.õ (Ture ek, 2015, 366). Rozt í-til tak konvencionální baladu obsahov , zárove se snaffil o zachování jejích p vodních forem a pozvedl ji z prachu lidových vypráv ní do šovzdu-í polobaladického lyrismu, bohatého symboly a naráffkami druh nejrozmanit j-ích.õ (Vrchlický, 1895/1897 cit. Ture kem 2015, s. 366).

Zmín né formy koexistovaly, nelze tvrdít, fe parnasistní balada i p es svou vysokou popularitu nahradila tu tradicionalistického pojetí. Pro bliff-í studium balady

nejen dle Vrchlického odkazujeme na Appendix publikace *eský literární parnasismus* (2015).

Proti požadavku rozumové reflexe poezie lze postavit tezi Vít zslava Nezvala, jifi p edstavil ve své knize *Moderní básnické sm ry ó p íru ce ke studiu poezie*, jeffl vznikla p eváffn v první polovin 20. století a dobov souvisejících p ístup ó zde se v noval prom nám obraznosti v básnictví. Ve své úvodní kapitole rozebral rozdíl ve vnímání a p ená-ení význam moderního básnictví a d ív j-ích zvyklostí; komentoval p írovnání a básnický obraz. P írovnání definoval jako jednodu-í významové vztahy mezi dv ma entitami, jejichffl vnímání bylo svázáno zavedenými estetickými pravidly a typickým uplat ováním požadavku logické jasnosti díla, p í emffl jedna p edstava byla hlavní a druhá pomocná. Tfflo o obrazotvornost kontrolovanou a ízenou. Zatímco básnický obraz byl zobrazení sloffit j-ích souvislostí, které v-ak nebyly na první pohled spojitelné rozumem, ale fungovaly na základ fantazie a sn , p í emffl ob zobrazené p edstavy byly na sob nezávislé afl protikladné ó byly spojeny na základ volné asociace a fantazie bez rozumové kontroly a ob zobrazené p edstavy nabývaly stejné d leffitosti. K problematice Nezval dodal, ffle šnelze chápati poezii, která pouffívá básnických obraz , rozumem, nýbrffl fantazií. Na nesrozumitelnosti moderních básní má tedy hlavní podíl tená , který je neumí ísti a který je chce ísti jako se tou star-í básn , pod ízené požadavk m logického rozumu.õ (Nezval, 1973, s. 22).

3.1 Analýza

Nyní ve svém výkladu přecházíme k části analytické, tudíž následuje analýza textového materiálu Muffíkových básní. Rozbor provedeme za účelem poznání místa v literárním světě, je-li si Muffík vybuďoval s přihlédnutím ke kontextu jeho generace a lumírovské poetiky vůbec.

Metodou rozboru literárního díla je jeho rozklad na jednotlivé části, jejichž vzájemné vztahy jsou posléze studovány a hierarchizovány za účelem lepšího pochopení smyslu literárního díla, jeho poznání a zařazení do soudobého, poměrně úzce definovaného, literárního diskursu a jeho zařazení do širších kontextů. Účelem vdeckého rozboru je vyjasnění toho, proč umlecké dílo na něčem stojí a jakými prostředky toho dosahuje.

3.1.1 Geneze sylabotónického verše v českém jazykovém prostoru

Existuje pět základních versifikačních typů – asomerný, sylabický, tónový, tónický a sylabotónický. Pro český jazykový prostor je typický verš – sylabotónický systém s převahou k sylabičnosti, oproti například německému, kde převládá tóničnost. Sylabotónismus je důsledkem antické asomíry, z jeho stop zůstaly v 19. století pouze jamb (Uó), trochej (óU) jako stopy dvoudobé a daktyl (óUU), jenž je třídobý; oproti tomu se vytratil například spondej (ó ó), anapest (UU ó) nebo amfibrach (UóU) (Ibrahim, 2013, s. 17). Ustanovení sylabotónického rýmu jako klasického českého veršového typu proběhlo *circa* v 70. a 80. letech 19. století, emu přecházelo utváření jeho formy a odstranění pozstatků po rýmu sylabickém (Ibrahim, 2013, s. 61). Obvykle se vyskytuje právě jeden z výše uvedených typů, specifickým námi zkoumaného období byla paralelní existence především sylabotónického a asomerného verše. Také Muffík byl schopen při tvorbě pracovat na obou těchto veršových platformách – odkazujeme na recenzi sbírky *Písní života* (1894).

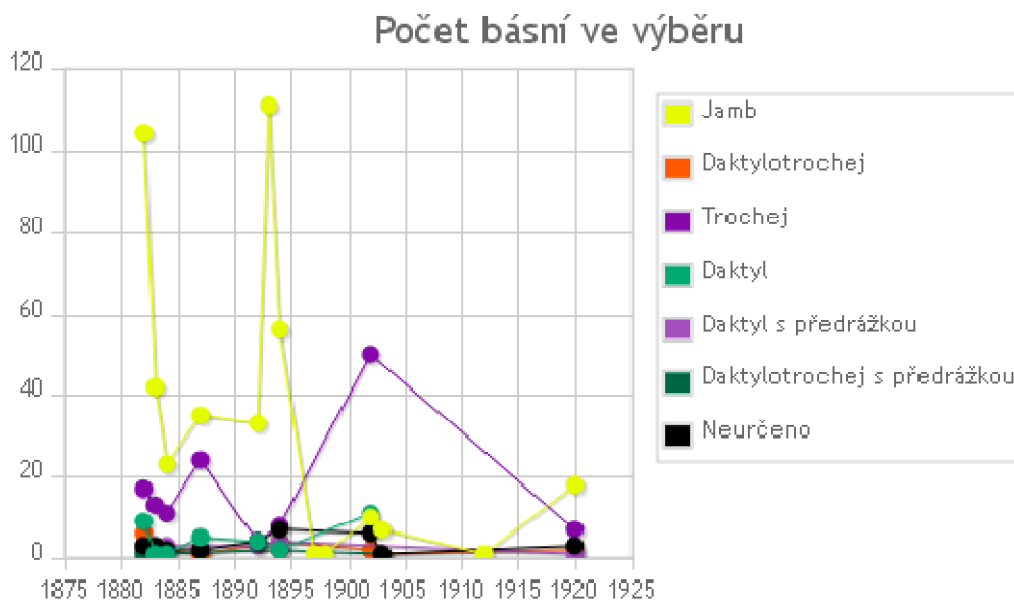
3.1.2 Role jambu a dalších meter

Cesta jambu českým literárním prostorem 19. století nebyla přímo ará. Jak naznačil prof. Miroslav Červenka v *Kapitolách o českém veršování* samotná existence jambu v českém básnictví je dodnes nedostatečně uspokojivá kvůli záležitostem. Argumenty proti jambu byly postaveny na nezpochybnitelném faktu, že české slovo má charakter sestupný (Dobrovského prozódie), tj. první slabika je první slabikou slova a následující slabiky jsou nepříznivé, což mluví ve prospěch trocheje i daktylotrocheje. Někteří vnímali rozdíl mezi jambem a trochejem s incipitem pouze jako problém terminologický, například Král (1923), oproti tomu Zich (1928) považoval české jamby pouze za šedivě, zatímco jamby v jiných jazycích za šedivé, jeho argumentem bylo mimo jiné pojem šedivý spád, o němž mluvil také Mukařovský (2001, 1934), když tvrdil, že skutečný jamb by měl disponovat jambickým spádem, jenž lze definovat jako snahu každé slabice umístiti rytmického důrazu na konci slovního celku (Červenka, 2006, s. 87) a to za účelem podpořit vzestupný ráz. Ve striktní podobě jambu bylo povoleno ve funkci incipitu pouze jednoslabičné první slovo.

Zhruba v polovině století došlo ke zlomu a dříve pomíjený jamb si začal budovat své místo s nástupem Májovců. Tento proces pokračoval i do třetí čtvrtiny století, kdy Lumírovci a Ruchovci uhlídli jambu stabilizovali; pronikl tak do všech tří literárních druhů. Jamb se tímto v očích kritiky i autorů pomalu stával rozdílným, zatímco volba trocheje byla stále podřízena významové intenci a pozice trocheje a jambu se tudíž radikálně proměnila. Ustálila se na protikladu trocheje jako metra, jež korespondovalo s literaturou širší orientace a jambu, jež byl spojován s literaturou kosmopolitní. U Lumírovců se nám nemohlo setkat s čistým jambem, zatímco kolo národní dávala přednost čistému trocheji: čistý stopý jamb je tak orientován [í] k lyrickému, uměleckému i pocitově individualizovanému sebevyslovení soudobého subjektu v jeho citových i myšlenkových a lehkých situacích (Červenka, 2006, s. 237) a to jak v oblasti intimní lyriky, tak i drobné epiky balad i romancí. Oproti tomu od čistého trocheje bylo upouštěno: šediví lumírovské koly (Kláterský, Muffík, Tábořský) vnímají čistý trochej jako příznakový rozměr pro určité flánry (písňové, ohlasové, humoristické) a tak ho také ve své tvorbě vyvíjejí (Červenka, 2006, s. 261). Autoři, kteří debutovali v letech devadesátých, se ostře postavili proti svým předchůdcům; odvrátili se od vesnické a historické tematiky i metrického verše, čímž započal zlatý věk veršového volného, jenž byl jedním z hlavních prvků poezie moderní.

ervenka se ve svých Kapitolách v noval také vybraným členem generaci Vrchlického epigon v souvislosti s čtyřstopým jambem u Kvapilovi, Boreckému a Auředníkoví. Věšty stopý jamb se objevil výše uvedených autorů v pracích intimní lyriky, exotické, erotické a reflexivní lyriky. Z hlediska básnického tvaru se objevil v sonetu, rondelu a villonské baladě. Co se týče pětistopých rozměrů, byl u lumírovců, jejich epigonů a autorů moderny na přelomu století oblíben jamb, specificky s pravidelnou alternací silných a slabých inktonů tyto zákonitosti přenáší do blankversů; konkrétně zmínil práce J. S. Machara a J. Vrchlického. Také byl užíván šestistopý jamb, avšak alexandrin byl vnímán spíše jako okrajová a exkluzivní záležitost. Jeho obliba s blížícím se novým stoletím vzrostla, což mohlo souviset s návratem k sestupnému charakteru verše a oblibou nerovnoměrných rýmových pářů (ervenka, 2006, s. 164-169). Dále ervenka zpracoval pohled nejužívanějších metrátků kterým autorem. Vrchlický ze záznamů vyšel jako jeden z nejkreativnějších; pracoval s šestistopým jambem a trochejem, také s šestistopým trochejem a stejně jako Muffík i s alexandrínem, zatímco Muffík v blízký přítel Antonín Kláterský pracoval s čtyřstopým trochejem, stejně jako F. X. Svoboda. Alexandrin se objevil také v předkladech od Vrchlického a pronikl až do období rané Moderny (ervenka, 2006, s. 129).

Muffíkovým poznávacím znamením je p ekvapivá kvantita, a to hlavn v prvních 10 letech tvorby ó výjime n Muffíkovy sbírky ítaly i více nefl 100 básní, jak lze vy íst z grafu. Navíc, ve svém prvním tv r ím období vydal ve velmi krátkém ase básnických sbírek hned n kolik. Graf je diachronní, rozkládá jednotlivé básnické sbírky dle uflitých meter; ukazuje tedy jejich kvantitativní uflití v í po tu básní.



Obrázek 2: Graf meter v jednotlivých básnických sbírkách

Nejplodn j-í zdá se být sbírka úpln první ó *Jarní bou e* (1882) s po tem 104 jambických, 17 trochejských, 9 daktylských, 6 daktylotrochejských, 3 básn s neur eným metrem²⁶, 2 daktylské s p edráfkou a 1 daktylotrochejskou báse s p edráfkou. Jeho prvotina disponuje širokým spektrem meter a je jakousi úvodní p ehlídkou básnického emeslného umu. Dal-í rozsáhlou sbírkou jsou *erné perly* (1893), jefl ítají 111 íst jambických básní. Básnická sbírka *Balady a legendy* (1884), jífl se budeme také podrobn ji v novat má 23 jambických, 11 trochejských, 3 daktylské s p edráfkou, 2 blífle neur eného metra a 1 báse daktylská. V následujícím íselném seznamu si v-ímn me si výrazné p evahy ver-e jambického v Muffíkových pracích, cofl p irozen koresponduje s povahou jeho poetiky. Dále íst ji pracoval s trochejem, zatímco ostatní metra jako je daktyl, daktylotrochej í oba jmenované s p edráfkou byly jevem pouze okrajovým. Stejn tak jako dal-í metra jiných typ nap . asom rné ver-e.

²⁶ Po íta ový systém, jenfl tyto záleflitosti zpracovává, se svými omezeními schopnostmi nebyl schopen metrum dekodovat, tj. nemusí nutn ít o autorovo zaváhání.

Metrum	Počet vybraných básní
Jamb	443
Trochej	134
Daktyl	33
Neurčeno	31
Daktylotrochej	18
Daktyl s předrážkou	15
Daktylotrochej s předrážkou	5

Obrázek 3: Pohled meter v kontextu celého díla

Jak je patrné z Obrázku 3, jamb u Muffíkových děl obecně výrazně kvantitativně převládá nad ostatními metrickými typy. Báseň *Libu-ino lofle* byla zahrnuta do oddílu *Balady* sbírky *Balady a legendy*, jejíž knižně uveřejněna v roce 1884. Sbíрка obsahuje celkem 42 básní, jejich metrické složení ukazuje Obrázek 4, opět zde lze pozorovat vysoký podíl jambických básní. Muffík zaadil báseň *Libu-ino lofle* na úplný počátek své sbírky, což také znamená, že se jedná o jambický poem.

Metrum	Počet vybraných básní
Jamb	23
Trochej	11
Daktyl s předrážkou	3
Daktylotrochej	2
Neurčeno	2
Daktyl	1
Daktylotrochej s předrážkou	0

Obrázek 4: Analýza meter sbírky *Balady a legendy* (1884)

3.1.3 Metrum, ver–a jeho rozměry

Z hlediska prozodického je báseň napsána v českém jazykovém prostoru dobře známým a přirozeným sylabotónickým veršem ó jambem. Svá tvrzení podkládáme rozbořením náhodně vybraných strof; mohli bychom k analýze vybrat jakékoliv jiné, jelikož všechny strofy básně *Libu-ino loffe* mají v tomto směru shodné charakteristiky. V rozboru je užit písmenné značení silných a slabých pozic dle soudobého mezinárodního úzu a z etelny vyznačen po et stop. Po et slabik ve verši je konstantní proměnný; nikdy neodchýlí od struktury 8776 8776, přičemž oktosylab je ve složení J4M, –estislabičný verš J3M, jsou tedy vždy muflské a sedmislabiké verše mají flenské zakonění J3Z.

3.1.4 Strofika a rým

Bez pochyby jde o text rýmovaný. V analyzované básni Muflík zvolil veršstrofický, resp., abychom byli dostatečně konkrétní, verš-sylabotónický. Ten je popsán na základě kategorie (1) po et verš- a jejich metrická struktura a (2) rozvržení rýmu. Strofy jsou složené a striktně podléhají symetrickému schématu dvou typů veršů s obkroženým rýmem s následujícím strofickým modulem: A₁ B₁ B₂ C₁ D₁ E₁ E₂ C₂, ve verších jsou vyznačeny hlásky na konci verše, jež jsou při rozboru rýmu relevantní. Strofika je pravidelná osmiveršová. Vydělení na odstavce v nichž případech rozrušuje tuto pravidelnost a to ve schématech 5+3, 4+4, 2+6 a 6+2 veršů. Přikláníme se tudíž k názoru, že jde o strofy grafické a na tento fakt se zaměříme při nadcházející interpretaci.

Strofa 1:

Tvé /če | lo/ pá | lí/ ho | reč/ně
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃/S₄

a /ru | ka/ tvá | se/ chvě | je,
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

a /zrak | tvůj/ di | vě/ ze | je
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

a/ hle | dá/ co | si /kol.
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃

Ty/ před | svou/ mat | kou/ u | krý/váš
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃/S₄

taj/ ja | kýs/ du | še/ na | dně,
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

však/ o | na/ poz | ná/ snad | ně,
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

že/ no | síš/ v srd | ci /bol.
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃

Strofa 2:

A /pro | střed/ z pe | ří/ la | bu/ tí
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃/S₄

tam/ ma | lé /lo | že /sto | jí –
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

však /o | ko/ mé | se /bo | jí
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

ten /pře | kro/ či | ti/ práh.
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃

Jen/ ve | snu/ něk | dy /na | hléd/ nu
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃/S₄

vtu /sva | tyň/ čis | té /krá | sy,
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

v níž /mla | dá /že | na /hrá | si,
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃ | W₃

neb /to | ne /v li | bých /snách.
W₀/S₁ | W₁/S₂ | W₂/S₃

Strofa 1:

A₁ Tvé čelo pálí horeč**NĚ**
B₁ a ruka tvá se chvě**JE**,
B₂ a zrak tvůj divě ze**JE**
C₁ a hledá cosi ko**L**.

D₁ Ty před svou matkou ukrý**VÁŠ**
E₁ taj jakýs duše na **DNĚ**,
E₂ však ona pozná sna**DNĚ**,
C₂ že nosíš v srdci bo**L**.

Strofa 2:

A₁ A prostřed z peří labu**TÍ**
B₁ tam malé lože sto**JÍ** –
B₂ však oko mé se bo**JÍ**
C₁ ten překročití pr**ÁH**.

D₁ Zen ve snu někdy nahlé**DNU**
E₁ vtu svatyň čisté krá**SY**,
E₂ vniž mladá žena hrá **SI**,
C₂ neb tone v libých sn**ÁCH**

3.2 Interpretace

Výše uvedené charakteristiky Muffík dodržel s obdivuhodnou stoprocentní pravidelností, tudíž po formální stránce jde o báseň více než precizní, což se rozchází s negativní kritikou formální stránky, jí se Muffík ve své době do kal.

Zvolené metrum pravděpodobně recenzentem nevadilo, této problematice jsme se již v novali v kapitole o jambu. Naše pozornost se přenesla ke strofice a jejímu rozporu s grafickým provedením básně. I když z dnešního pohledu jde o modifikaci pouze drobného charakteru, dle soudobé poetiky ortodoxního tvaru literárního díla mohla vzbudit nevoli, i přinejmenším nepochopení; hovoříme o vydolování osmiverových strofóke v něm o vydolování nepravidelném, tj. odstavce mály rozdílný počet veršů v tom kterém pádu. Muffík je rozdělil dle výše naznačeného schématu. Nešlo však pouze o vsunutí prázdné řádky, Muffík se rozhodl rozdělit strofu tak, že každá z jejích částí se nacházela na jiné stránce knihy, což lze považovat za zmluvní poměrně nápadnou. O tom, že Muffík tuto modifikaci provedl záměrně, není pochyb.²⁷ Pravděpodobně si byl také vědom toho, jaká reakce bude následovat a od patnáctiletého mladíka, který dva roky předtím vydal svoji prvotinu, to byl krok proti zvyklostem poměrně troufalý.

Nabízí se otázka, jaký význam má rozdělení těch osmiverů a jejich postavení ve vztahu ke stránkování. Narátneme schéma strofiky básně.²⁸

8 + 8 / 8 + 8 + 8 + 4 / 4 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 5 / 3 + 8 + 8 + 8 + 2 / 6 + 8 + 8 + 6 / 2 + 8 + 8

Nyní je patrné, že báseň má zbudovanou vnitřní strukturu a při bližším tení zjistíme, že není utvořena náhodně, nýbrž jednotlivé celky vydoluje promyšleně. Části, jež jsou v textu modifikovány, přirozeně přitahují tená ovu pozornost; podstatně však záleží na míře soustředění a hloubce tení. Za předpokladu, že přijmeme tuto tezi, se můžeme přesunout od hlediska typografického k textovému a pokračovat v interpretaci právě na základě nově vzniklých celků.

Při textové analýze se zamůžeme na kategorii mluvčího a přičtením e i jemu náležící. Definujeme dvě postavy mufského pohlaví (1) a (2), lyrický subjekt, jenž je v lyrice protikladem vypravěče (3), matku (4) a kněžnu Libuši (5), jimž přisuzujeme jednotlivé promluvy přičtením e i a nepřičtením dokreslení d je (týká se převážně lyrického

²⁷ Bohužel se nepodařilo dohledat její rukopis.

²⁸ Symbol / značí hranici strany v knize, tj. báseň má 22 strof. Číselný údaj představuje strofu a naznačuje počet jejích veršů.

subjektu). V případě promítnutí nových kritérií do schématu a jeho drobné grafické úpravy vyniká autorovo vydání strof a promyšlené zpracování je-t výrazn ji:

8 + 8/

8 + 8 + 8

4 /4 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8

5 / 3 + 8 + 8 + 8 + 2 / 6

8 + 8 + 6 / 2

8 + 8

V případě prvních pti strof lze identifikovat mluvčí(ho) velmi stříh a úsek je srozumitelný jen s obtížemi, prozatím je tudíž ponecháme stranou interpretace a přecházíme k prvnímu předlu strofy. Zde báse pomysln zaíná, a zároveň pokračuje pímá promluva mluvčího (1), jejíž zápoala v oddíle předchozím. V sekci básn , jíží se nyní vnujeme, tená e zaujme statický popis s dlouhým výtem typicky parnasistních motiv , jejíž jsme diskutovali v úvodní teoretické ásti práce ó v ukázce zna eny erven . Mluvčí (1) v úryvku hovoří o snu, jenží se mu opakovan vrací a v n mží vídá nádhernou mladou ženu, jejíž sídlí v tajemných prostorech na dn Vltavy, pro b žného lov ka tém nep edstavitelných. Tvrdí, že je to kn žna Libu-e a nazna uje, že pravd podobn vládne nadp irozeným schopnostem: š/ To dívka nad v-e líbezná ó / to Libu-e je kn žna, / [í] / ne z ženy zrozená / .õ Mluvčí (1) sly-e jak š/ její rety -eptají / cos jako píse touhy ó / to den jí nudí dlouhý, / jejíž tráví samotna /õ, je lákán do její náru e ó jejímu vábení, ochoten ob tovat flivot, podléhá.

Já slýchal kdys, že v hlubinách,
tam na dně Vltavině
jsou zlaté zámky, síně
na věky pohřbeny.

Tam z drahokamů zářné zdi
krov z velkých perel nesou,
a uvnitř bílé třesou
se stříbra plameny.

A jantarová podlaha
zvuk každý tiše stlumí,
jen voda sladce šumí,
a zvoní krůpěje.
Tam slunce sotva zabloudí,
a svity bledé luny
tam zní jak harfy struny,
kdy van v ně zavěje.

A prostřed zámku třpytného,
tam ložnice je panny,
strop z vodních růží tkaný
a stěny z lilí.
Z nejčistší pěny záslonou
tam bledé světlo vchází
do bílé z mušle vásy,
kde v květ se rozvíjí.

A prostřed z peří labutí
tam malé lože stojí –
však oko mé se bojí
ten překročití práh.
Jen ve snu někdy nahlédnu
v tu svatýň čisté krásy,
v níž mladá žena hrá si,
neb tone v libých snách.

Tot' dívka nad vše líbezná –
tot' Libuše je kněžna,
tak růžová a sněžná,
ne z ženy zrozená.
Vlas černý temnou ručejí
jí s hlavy volně padá
a líbá bílá záda
a plná ramena.

A její rety šeptají
cos jako píseň touhy –
to den jí nudí dlouhý,
jejž trávi samotna.
A její náruč rozpjatá
se ku objetí vine,
však marně léto mine
i zima mráкотná.

Mne přání mučí nezbytné;
jen jednou v zemské pouti
jí v loktech spočinouti,
necht' zahubí mne tak!
Jen jednou žhavě její úst
se tknouti různých květů,
bych měl i z oněch retů
ssát jed a zemřit pak!"

Nyní zařadíme další část předložených strof dle schématu 5/3, zde končí první promluva mluvčího (1) a dochází ke změně, jak v první části, tak mluvnické osobě, tímfl autor naznačuje i stídání mluvčích ónov promlouvá mluvčí (2), jenfl se stává také tím, kdo posouvá děj kupředu a informuje čtenáře o následujících událostech.

A smuten spěchá ku břehu.
Tam drobné vlnky dole
se v hravém točí kole,
a zas se dají v běh.
Nač k srdci tiskne ruku svou?

A jeho líce bledá
co úzkostně tak hledá
ve kruhu vlnek těch?

Teď z důli vyvěl šumný vír
a bílou pěnou kropí
své unikavé stopy
a v šíř se rozplývá.
A drobných jisker tisíce
se na povrchu honí
a každá vlna roní
tam světla zářivá.

To jistě jakýs tajemný
se obřad koná v hloubi,
to kněžna snad se snoubí
tam s novým milencem.
On v její sladké náruči
ráj najde blaha plný,
jej měkké, něžné vlny
čarovným uspí snem...

„A já tam v důl, ač nevolán,
se přece vloudím zticha,
necht' soka mého pýcha
můj zkusí divý hněv!
Dřív neustanu, ruka má
až divoce jej schvátí,
oh, jak se budu smáti,
až uzřím jeho krev!

Jej uchopím a mohutně
v dál hodím nehostinnou,
tu hlavou mrtvou, sinou,
i trup ten neživý.
Pak v loktech kněžny opojím
se rozkoší a blahem,
na její srdci drahém
ráj najdu zářivý!“

Mluv í (2) v úryvku informuje o tom, že mluv í (1) se bledý, tiskne ruku k srdci, vydává ke b ehu eky. Následn , jifl sám, pozoruje hru sv tla a rozví ené vody. Poté pronikáme do my-lenek mluv ího (2), kde se dozvídáme, že pozoruje spojení mluv ího (1) s Libu-í. Tato ást kon í op t strofickým p ed lem ó 2/6, p i emfl poslední dv strofy jsou p ímé promluvy mluv ího (2), v nichfl mimo jiné íká: š/ A já tam v d l, a nevolán, / se p ece vloudím zticha, / nech soka mého pýcha / m j zkusí divý hn v! /õ Touflí po smrti mluv ího (1) a o ekávaje, že v Libu-in náru i nalezne své Elysium, se mluv í (2) svobodn rozhodne taktéfl pono it do hlubin. O tom v-ak jifl informuje mluv í (3) v následujících strofách.

A zmizel v středu hlubiny.
 Tam drobné vlnky dole
 se v prudkém točí kole
 a zase letí ven.
 A ticho... řeka pojednou
 své tiší temné dумы
 a jenom zlehka šumí,
 jak hýčkala by v sen.

Však náhle divě zastená
 a do temna se chmouří
 a její vlny bouří
 a hučí z hlubin všech.
 A jako šelmy příšerné
 se vztekle rvou a sárou,
 a mohutnou svou tlapou
 chtějí zdrtit skalný břeh.

A jedna vlna surová
 se ze dna vzhůru valí,
 a bílého cos halí
 svou dračí perutí.
 To bělostné je rameno,
 a siné, bílé čelo,

 toť úbělové tělo
 bez dechu, bez hnutí...

Poté, co ustoupí z imaginárního pole p edstavivosti oba p edchozí mluv í (1) a (2) do pozadí, se logicky uvol uje prostor pro mluv ího (3) ó pozorovatele dal-ích událostí, jenfl je zprost edkovává tená i. Jeho nep ímá promluva navazuje na p ímou e mluv ího (2) je op t ukon ena strofickým p ed lem, tentokrát schématu 6/2. Mluv í (3) popisuje d ní podobn jako jedna z postav, tj. zven í, dívaje se na vodní hladinu poté, co pod ní mluv í (2) zmizí: š/ A tichoí řeka pojednou / své ti-í temné dумы / a jenom zlehka -umí, / jak hý kala by v sen. /õ Dochází v-ak ke zvratu a rozbou ená eka p edstavuje zápas, jenfl probíhá pod hladinou. š/ A jako -elmy p í-erné / se vztekle rvou a sárou / a mohutnou svou tlapou / chtějí zdrtit skalný b eh. /õ Nakonec se vyjeví jedno mrtvé t lo. V po adí poslední dv osmiver-ové strofy básn náleflí mluv ímu (4),

kterým je matka. Její první promluva je zasazena do nepřímé promluvy mluvčího (3) popisného charakteru srozumitelně vyjádřena uvozovkami:

A na břehu tam usedá
si lkajíc, stará žena,
rukama lomí, stená
a vlasy sobě rve:
„Oh, dítě bludné, nešťastné,
tvé bledé, mrtvé líce
neuzřím nikdy více
ni sladké oči tvé!

Ó vrať mi, kněžno, kořist svou,
ten máj mé zimy trudné,
to světlo do tmy bludné,
ó vrať mi dítě zas!
Leč dále řeka bezcitná
své proudy valí s hněvem,
a přehlučuje řevem
té slabé ženy hlas.

V následujících částech prvního jádra interpretace z textu na recipienta, jsme upravujeme metodu práce, a to zapojením metody recepční estetiky; samostatná textově orientovaná metoda nám nyní nedostačuje, jelikož míra arbitrárnosti textu převyšila jistou mez. Pracujeme za pomoci kombinace uvedených metod a tuto změnu avizujeme.

Poslední dvě strofy nesou v promluvu matky (4) několik veršů, jež považujeme za klíčové pro interpretaci. Matka v první strofě říká: š/ Oh, dítě bludné, nešťastné, / tvé bledé, mrtvé líce / neuzřím nikdy více / ō tak pravděpodobně reaguje při pohledu na tvář svého mrtvého syna-mluvčího (2), jenž se rozhodl šjít v dluhu, a nevoláně, plovoucí v oce, o něm jsme se dozvídáme v předchozí části básně od lyrického subjektu (3). Další její promluva však přináší neekvaný zvrát: š/ Ó vrať mi kněžno, kořist svou, / ten máj mé zimy trudné, / to světlo do tmy bludné, / ó vrať mi dítě zas / ō. Domníváme se, že tím míní svého druhého syna, mluvčího (1), jenž byl Libuše ve snech lákán a sveden na dno eky, o čemž jde o metaforické vyjádření dobrovolné smrti v moment citového vypětí, i faktické spojení kněžny s mladíkem, nechává autor na tenálové fantazii a úvaze. Gradace básně pokračuje promluvou lyrického subjektu (3): š/ Leč dále řeka bezcitná / své proudy valí s hněvem, / a přehlučuje řevem / té slabé ženy hlas. / ō a je dále stupňován tragický, typicky baladický konec, v tomto případě tedy spíše tragédie na druhou.

Nyní se navrátíme k interpretaci prvních pětí strof, jež jsme na začátku vynechali:

Tvé čelo pálí horečně
a ruká tvá se chvěje,
a zrak tvůj divě zeje
a hledá cosi kol.
Ty před svou matkou ukrýváš
taj jakýs duše na dně,
však ona pozná snadně,
že nosíš v srdci bol.

Když měsíc tíhnul k západu
a kohout budil spící,
mne našel ještě bdící
jak večer – z rána zas.
A když jsi povstal na loži:
„Zdař Bůh, má dobrá máti!“
Však dobře bylo znáti,
jak zachvěl se tvůj hlas.

„Hle, jarem opět zmládnul svět,
tam venku tak je milo,
tam všecko květy bílo
a hlučno písňemi.
Jdi v pole, háj, jdi ku břehu,
kde teplé slunko hraje,
tam každá bolest taje,
i tvá tam oněmí!“

„Ach odpusť synu bludnému!
Já nechtěl, drahá máti,
tvé dobré srdce rváti,
sám trpět chci jak muž.
Já mněl, že vezmu v chladnou zem
svůj divoký žal k sobě,
a se mnou v tichém hrobě
že zmlkne brzy juž.“

Pak na tom našem hřbitově
bys někdy přišla ke mně
a zulíbala jemně
můj rov tam nastokrát.
Však já ta drahá ústa tvá
i skrz tu hlínu vřele
bych cítil na svém čele
jak nebeský dech plát.

Při prvním tení získáváme poněkud o muflské postavě, tu-éném lyrickém subjektu a matce. V případě neuvdomnění si existence dvou postav-bratřů nejsme schopni mluví(ho) blíže pojmenovat, nyní však přecházíme do fáze alespoň hypotetické možnosti kombinací konkrétních a již známých subjektů, stále se však pohybujeme na poli bez pevných základů – *nota bene* při interpretaci metodou recepce.

Ukázku lze vydělit na dvě strofy nepřímé promluvy, možnou Libu-ínu špíše touhy a další přímé – i po dvou strofách, tudíž identifikujeme 3 různé mluví, Libu-e (5) v etn. Je možné pokládat mluvího daných čtyř strof za jednu osobu, ale to pouze za předpokladu, že touto osobou je jeden z bratrů, nepovažujeme to však za pravděpodobné.

Schéma této části básně je tedy následující:

8 + 8

8

8 + 8

Z prvního tení této části básně se pro interpretaci mnoho pínosného nedozvíme, pouze jsme informováni o postavě muflského pohlaví, jeff je emo n i fyzicky indisponována. Poté následuje samostatná strofa p ímou e í, jeff pobízí k cestě na běh eky. V posledních dvou strofách, taktěff v p ímé e i, hovo í syn k matce a omlouvá se za své selhání, za n ífl zaplatil cenu nejvy—í; tím p ínesl matce souffení a zároveň fládá, aby chodila k jeho hrobu. Nyní za p edpokladu p íjetí teze o dvou postavách muflského pohlaví m íleme p íkro ít k analýze poslední části básně práv na základě námi navrhovaného schématu mluv ích, s nímfl jsme se jífl seznámili.

Prostřední strofu, jeff tvo í pomyslnou osu, považujeme za onu Libu—inu špíse touhyō, jífl svou vyvolenou ob íláká. Následují dv strofy na konci této části. Vzhledem k tomu, fl je to e p ímá, pravd podobn jde o e , jeff náleffí n které z postav, nikoli lyrickému subjektu (3). Z možností zbývají tedy dva brat í, dva synové ó mluv í (1) a (2). Tuto záleffitost lze vy e—ít jednodu—e. Tyto dv strofy jsou totiž sou částí dlouhého parnasistního popisu a, ohrani eny p ímou e í, odkazují k mluv ímu (1). K úplnosti nám zbývají první dv strofy básně . Ty dedikujeme lyrickému subjektu (3), nebo mluv ímu (2), jenfl v my—lenkách p emítá o psychickém rozpoložení svého bratra-mluv ího (1). Možnost, fl role mluv ích (2) a (1) v tomto p ípadě jsou postaveny *visè versa* existuje, av—ak mluv í (2) nep sobil jako osoba v emo ním vyp tí, tudífl p ísuzujeme tyto promluvy práv íjemu a to pro pozici p ímého pozorovatele a své rozhodnutí podkládáme následujícími ver—i: š/ Kdyfl m síc tíhnul k západu / a kohout budil spící, / mne na—el je—t bdící / jak ve er ó z rána zas. /ō Zde hovo í pravd podobn bratr o jisté situaci, jeff nastala neur ítého rána a jífl se stal p ímým sv ídkem jako jedna z postav.

Pro zjednodušení představy spojujeme schéma v etn znázornění mluvích dle známého íselného znaení:

- (2) 8 + 8/
- (5) 8
- (1) 8 + 8
- (1) 4 /4 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8
- (2) 5 / 3 + 8 + 8 + 8 + 2 / 6
- (3) 8 + 8 + 6 / 2
- (3)(4) 4 (3) 4 (4) + 4 (4) 4 (3)

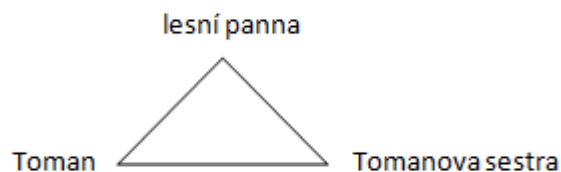
Báse získává nové významové rozmry pítení ve smyce, tj. v pápadovření etby získáváme pí návratu k úvodním pí strofám další rozvinutí d je, í jeho vysv tlení, d kladn í pochopení, cofl nás znovu pívádí k pívodní tezi o intenzivním provázání motiv a celkové propracovanosti básn ó op t v-ak záleflí na schopnostech tená e.

Nyní v krátkosti zrekapitulujeme nejd leflit í poznatky analýzy a interpretace. Tak jako v t-ínu jeho ostatních básní, Muffík napsal báse *Libu-ino lofle* jambem, navíc, jak se nám poda ilo dokázat, bez jediného zaváhání co se metra í rýmu tý e. S nep íznivou kritikou se setkával po celé období, jefl publikoval; v píedchozích ástech práce jsme se pozastavili nad názory, fle práv formální stránka byla hodnocena nejh e. P í podrobn ím pohledu jsme zjistili, fle nikoli metrum, ale pravd podobn rozkol mezi strofikou a grafickým zpracováním básn , je toho pí ínou. P í analýze jsme zjistili, fle autor se snaflil takto upoutat pozornost k básni jako takové ó její umíst ní na úplný po átek básnické sbírky také jist není náhodné ó a píedev-ím n kterým jejím ástem. Rozbor ukazuje, fle zp sob propracování struktury básn je velmi ú elný, tj. utvo ený píesn tak, jak to parnasismus od autora vyfladoval.

3.3 Komparace

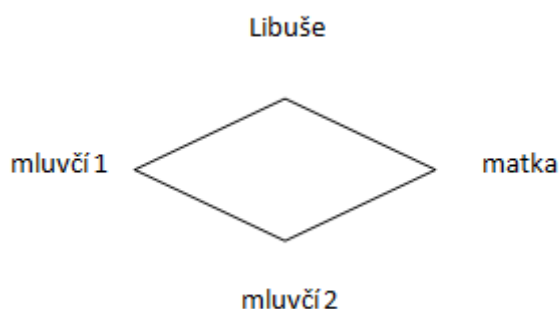
Srovnání básně *Libu-ino lofke* s elakovského *Tomanem a lesní pannou* má poměrně velký potenciál, kromě jiného také z důvodu konfrontace jejich odrazu v literární kritice. V české literatuře se tato balada stala jakýmsi šablonovým baladovým, po vydání originálu byla inspiracím zdrojem pro další autory; utvořila si své místo v literárním kánonu a byla vnímána jako balada *par excellence*. S hodnocením Muffíkovy práce jsme se již seznámili. Troufáme si ke srovnání těchto dvou děl, i přesto, (nebo spíše právě proto) že se hlásí k rozdílnému literárnímu diskursu, jelikož *Tomana a lesní pannu* vnímáme jako šablonově romantické, ba přímo protiklasicistní raffbyř (Tureček, 2012, s. 220), zatímco u Muffíka sledujeme pečlivě parnasistní rysy.

Pokud se v rámci tematického zaměření básně, narazíme na pozoruhodný fakt. Nalézáme jisté podobnosti v rozvržení vztahů mezi postavami básně *Libu-ino lofke* a triadickým schématem rozložení postav u elakovského básně *Toman a lesní panna* ze sbírky *Ohlas písní českých* (1839). Zde v jednoduchosti schéma naznačíme:



Na levém spodním vrcholu trojúhelníku je hlavní postava Toman, naproti němu je postava opa něho pohlaví, která je blízkou osobou a zároveň ochráncem. Jde o sestru, tudíž v tomto směru se vylučují milostné zápletky. Signifikantně nad nimi je postava pohlaví opa něho k Tomanovi ó lesní panny. Ta je v roli sv dce i ábla, jenž narušuje p irozenou rovnováhu mezi dvěma subjekty pod ním, je str jcem jejich ne-t stí a zakládá svými iny d j balady.

F. L. elakovský p ipojil ke své básni několik ádek o p vodu báje, z níž inspiraci erpal. Tím se snažil podpo it sv j úmysl o co nejd v ryhodn j-ím napodobení lidové tvorby a cht l tak explicitně nazna it souvislost mezi ní a svými um lými baladami. Nejen že Muffík se o nic takového nesnažil, ale i p esto, že napsal báse o bájně kn ěn a p itakával tak soudobé národní vln ²⁹, se pokusil o n co jiného. Vý-e uvedené schéma tudíž p etvo í následujícím zp sobem:



Tím, že zvýšil počet hlavních postav v básni, narušil p vodní triadické schéma a utvo il nové, originální. Navíc do role -k dce s nadp irozenými schopnostmi zasadil bájnou postavu eské historie, jež byla stále aktuálním (a také citlivým) tématem. Báse Muffík zve ejnil nedlouho poté, co nap . p i znovuotev ení Národního divadla zazn la *Libu-e* od Bed icha Smetany. Za íná být ím dál z eteln j-í, že nejde o imitaci soudobých literárních tendencí, ale o jejich modifikaci ó dle v-eho pom rn provokativní. V novém schématu vidíme na jedné stran matku, proti níž stojí nov dv postavy, jejich vztahy jsou totofné s p vodní verzí. Na nejvy-ím vrcholu, jenž p edstavuje démona s nadp irozenými schopnostmi, v-ak jíž není lesní víla z lidových povídaní, ale bájná postava, jež platí tém za symbol eského národa.

²⁹ Ta za ala pravd podobn národním obrozením, pokračovala v 80. letech debatou o pravosti rukopis a drfela se i p es 90. léta, nap . vydání Jiráskových Starých pov stí eských v roce 1894.

Následující tabulka ukazuje, jak se motiv Libuše prolíná časovým úsekem celého 19. století až do první třetiny století 20., a zeno chronologicky, při analýze bereme v potaz pouze díla s minimální četností 3, čímž lze vysvětlit nízký počet případů. Tabulka pochází s daty lemmatizované databáze K. V. Pro představu stabilního postavení vlastenecké a historické látky v literatuře však tabulka postačuje.

Dále se budeme v novat komparaci metody práce s dějem, například, povahou postav a způsobu prezentace událostí setnat. Jelikož v básních nacházíme výrazné prvky dějové, rozhodli jsme se pro terminologii Freytagovu (Freytag, 1944, s. 51) určenou k rozboru tragédie.

DOKLADY KLÍČOVÉHO SLOVA "LIBUŠE" (10) AUT: | SB: | - (A= 0.001; N≥ 3; POS: NAV)

Autor	Báseň	Sbírka	Rok	AF	RF	φ
Hněvkovský, Šebestián	Děvčí boj. »	Nové básně 2 »	1802	6	2074	0.0088
Zeyer, Julius	Vlasta. (I.) »	Vyšehrad »	1880	3	1072	0.0041
Zeyer, Julius	Lumír. »	Vyšehrad »	1880	3	1319	0.0045
Zeyer, Julius	VLASTA. (I.) »	Vyšehrad »	1886	4	1430	0.0057
Zeyer, Julius	LUMÍR. »	Vyšehrad »	1886	3	1319	0.0045
Mužik, Augustin Eugen	PŘEMYSLOVO ROLE. »	Hymny a vzdechy »	1892	5	5980	0.0135
Kvapil, Jaroslav	Přemysl. »	Trosky chrámu »	1899	3	5154	0.0091
Uhlíř, Josef	Přemysl Stadický, první kníže český. »	Obrazy z dějin českých »	1899	3	7712	0.0111
Mužik, Augustin Eugen	POD LIPOU. »	Postavy a děje »	1920	3	6237	0.01
Kvapil, Jaroslav	PŘEMYSL »	Na sklonku října »	1928	3	5163	0.0091

Obrázek 5: Klíčové slovo šLibuše v české literatuře 19. století

elakovský se snažil o napodobení nekomplikované lidové tvorby, nelze tudíž očekávat složitá konstrukční schémata, nesrozumitelné významové posuny a nepřehlednou obraznost i aluzi, a navíc v drobném komentáři, jež k básni připojil, své pohnutky vysvětlil. V případě potřeby sofistikované interpretace básně odkazujeme na její zmíněnou kapitolu profesora Dalibora Tuřáka (2012).

Báseň *Toman a lesní panna* nás uvádí do expozice, jejíž je velmi krátká promluva lyrického subjektu: š/ Večer před svatým Janem / mluví sestra s Tomanem: /o a ihned v záplati nastupuje kolize: v promluvu Tomanovy sestry: š/ Kam pojedete, bratře milý, / v této pozdní na noc chvíli /o a pokračuje Toman se slovy: š/ musím ke své dce v íci; / znenadání nemám stání, / zas mluví o svítání. /o Z toho lze vycítit Tomanovo náhlé a nepromyšlené rozhodnutí uiněné ve velmi nevhodnou dobu a zároveň má nějakou tajemství, když říká: š/ Dej, sestíko, dej novou / košili ku kmentovou, / kamizolku r flovou. /o Následuje rada a prosba Tomanovy sestry: š/ nedávej se doubravou: / [í] / a nemám po tobě ho e, / dej se rad j v záplati, / a m srdce

nebolí. /õ hned na začátku básně se pracuje s napětím, které je v-ak ihned uvolněno, čímž je oddálen nástup krize: š/ Nejel Toman doubravou, / dal se cestou pravou; /õ. Krize nadchází ať ve chvíli, kdy přijíždí k myslivně, vidí zasnoubenou svou milou a její sestra ho posílá navždy pryč od jejich domu, v ten moment napětí znovu stoupá: š/ Sestřičko odveď mě / vyšla rychle za dveře. / Navždy se, Tomane, / milá s tebou rozstane /õ Do událostí se zapojují emoce: š/ zablýžely zuby, smrákalo, / kolem všechno neveselo /õ a Toman se vydává zpět nebezpečnou cestou, jež vede přes dubový les. Napětí se překvapivě uvolňuje v peripetii, když potkává lesní pannu š/ na jelínku podkasaná / [í] /-aty přel má zelené, / přel kadeřnice, / a ze svatojánských brouček / svítí páska na klobouku. /õ, pravděpodobně tomu tak je díky uflitým deminutivním sufixům a interjekcím. V závěru v-ak napětí stoupá, když Toman podléhá lesní panně: š/ Tomanovi rozkošně proudem / prolila se kašdým oudem. /õ a nevnuje pozornost jejím slovům, v nichž naznačuje jeho těmž zpečetěný osud: š/ K mému bytu se mnou pluj; / svatá denního v mém domě / v něm nezachce se tobě. /õ a události se blíží tragédie: š/ Tomanovi srdce plesá, / uzdu poutí, s koněm klesá / pod skalami prostě dle lesa. /õ Následuje interpretační velmi důležitá část, v níž se domníváme, že pouze Toman v klobouku a sestra je zasafena ztrátou svého bratra, což nyní vyniklo schéma naznačené vý-e: rozrušení pokojného vztahu mezi dvěma postavami a závěrečné utrpení, jež bylo způsobeno postavou v protějším vrcholu schématu.

elakovský s napětím pracuje promyšleně, stídá gradaci s jeho uvolněním a s tím spojenou retardací děje; ta také souvisí s popisem, jehož zde v-ak mnoho nenalezneme. Báseň má velmi rychlý dějový spád, pracuje se hlavně dynamickými prvky. A uflně domky, i uvnitř domku, báseň popisuje schéma a dodrhuje některé psané zásady tragédie, což z toho důvodu se proto tená výsledek stává jistě poutavou četbou, zvláště pokud vezmeme v potaz aktuálnost tématu a popularitu lidovosti. Děj je s tímto schématem samozřejmě provázán, je nekomplikovaný, plyne *ab ovo*. Toman zdá se být obětí lesní panny svým vlastním doiněním i nepozorností a slabostí ducha. Netuší, že svým konáním přinese svojí sestře trápení, i na to vůbec nehledí. Dle poetiky *biedermeieru* by trest měl náležet proviněnému, jako například u Jaromíra Erbena. Není tomu v-ak v tomto případě, jelikož se pohybujeme v jiném literárním diskursu, a to romantismu.

Oproti tomu Muffík ve své básni vnuje mnohem více prostoru statickým prvkům, jako je například popis a s napětím pracuje rozdílně. Expozice zabírá 12 strof, tj. bezmála první polovinu básně. Zde se neobjevují žádné dynamické prvky; expoziční

se skládá p eváfln z promluv mluv ího (2) a (1) a parnasistního popisu; v tomto po adí. Poté následuje kolize, v nífl se poprvé setkáváme s d jovou linkou. Ta v-ak nenabývá tak význa né d leffitosti jako u elakovského, soust edíme se proto p eváfln na práci s nap tím. V kolizi prizmatem mluv ího (2) sledujeme d ní, v první ad iny mluv ícho (1): š/ A smuten sp chá ku b ehú. / [í] / Na k srdci tiskne ruku svou? / [í] / co úzkostn tak hledá / ve kruhu vlnek t ch? /õ a poté jifl jen dal-í události: š/ Te z d li vyv el -umný vír / a bílou p nou kropí / své unikavé stopy / [í] / a kařdá vlna roní / tam sv tla zá ivá. / To jist jakýs tajemný / se ob ad koná v hloubi, / to kn flna snad se snoubí / tam s novým milencem. /õ Následuje krize, jeřl zapo íná rozhodnutím mluv ího (2) taktéřl se pono it do hlubin eky a pokrač uje následným bojem dvou mluv ích pod hladinou. Muffík nevynechává velmi krátkou peripetii, kdy oddaluje následující události: š/ A tichoí eka pojednou / své ti-í temné dумы / a jenom zlehka -umí, / jak hý kala by v sen. /õ Poté se nap tí znovu stup uje a tragédie zapo íná vyno ením mrtvého t la. V posledních dvou strofách tragický konec nadále graduje a to v moment uv dom ní si hlubokého flalu matky, jeřl neztratila jednoho, ale dva své syny.

M fleme si v-ímnout, flé Muffík dodrřel téřle řklasickouõ strukturu kompozi ního plánu tragédie, p esto se v-ak rozhodl baladický konec básn dále exponovat a utvo it tak výsledek je-t eřektivn j-í, mj. také tím, flé mluv í (2) zem e rukou bratrovraha, ímfl výrazn naru-í rovnováhu v rodinných vztazích jaksí p irozen tu-enou, cofl nás znovu p ivádí k Aristotelovi a k tomu, jak by m la vypadat p sobivá tragédie. D j v tomto p ípad stojí lehce v pozadí a jako hlavní vnímáme výrazné nap tí mezi pom rn rozsáhlým a statickým popisem v první ásti básn a rychlým d jovým spádem v ásti druhé, navíc s vyřroceným zakon ením. P ípomínáme mořnost tení textu ve smy ce pro vyřevení nových my-lenkových asociací, jifl pováflujeme za záleřitost naprosto unikátní a tená sky velmi atraktivní. Nyní se budeme v novat povahovým rys m hlavních postav. Mluv í (1) zdá se být pod Libu-íným vlivem naprosto omámen a tém beze smysl v etn a to momentu, kdy se ztrácí pod hladinou. Afl zp tn se dovídáme o jeho reflexi uplynulých událostí na po átku básn a uv dom ní si vlastní viny a jejího explicitního vyřád ení: š/ Ach, odpus synu bludnému! / Já necht l, drahá máti, / tvé dobré srdce rváti /õ, cofl je prvek, jeřl u elakovského úpln chybí. Postava mluv ího (2) v-ak jedná naprosto uv dom le a svým nesprávným rozhodnutím zp sobí vlastní smrt a prohlubuje tak mat ino utrpení.

ZÁVĚR

Úvodní sekce analytické části práce, tj. medailon a Muffíkova bibliografie, vznikla za pomoci databáze RETROBI, rejstříku hesla Augustin Eugen Muffík z Lexikonu české literatury, Souborného katalogu ČR a další literatury v seznamu uvedeném. Část, jež se v ní jeví literární kritice, byla zpracována na základě textů elektronických databází Kramerius 4 Národní knihovny ČR v Praze, Kramerius 5 Moravské zemské knihovny v Brně a archivu Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. i samotných originálů. Primární text Muffíkovy básně byl převzat z fulltextové databáze české poezie 19. a počátku 20. století česká elektronická knihovna, jež jako jediná (snad krom samotného výtisku z roku 1884) zaručuje spolehlivou verzi z hlediska textově-kritického. Text básně F. L. Elakovského, s níž jsme pracovali, byl převzat z databáze Kramerius 4, jde o volně přístupné vydání z roku 1936. Grafy a tabulky, kromě výpočtů prvního grafu, byly vytvořeny na základě dat Korpusu českého veršovaného zpracovaných jednotlivými on-line nástroji, konkrétně Databáze českých meter a Hex, jež byly navrženy členy versologického týmu; jsou tudíž taktéž formálně zajištěny Ústavem pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. Do přílohy jsou zahrnuty fotokopie Muffíkovy pozůstalosti.

Porovnání Muffíkovy básně s Tomanem a lesní pannou nebylo výpočtem ním rozvržení struktury práce, ale Elakovského báseň vyvstala jako vhodný materiál a příležitost k analýze Libuše a jejího poznání některých jejích charakteristik. V komparaci vnímáme napětí mezi šklasickým a kritikou velmi vlepčeným dílem a prací autora, jež práce byla odvážně rozdílná, povrchně odsouzená a pravděpodobně nepochopená. Při srovnání básní se ukázalo, že jsou vystaveny podobně, resp. Muffík se rozhodl pro modifikaci v literárním diskursu již známých struktur, namísto toho, aby šel cestou jejich pouhé imitace. Je patrné, že Muffík osciluje mezi dvěma dobovými literárními proudy, a to romantismem a parnasismem.

Bakalářská práce nese potenciál k dalšímu rozpracování, konkrétně v komparaci básně Libuše a jejího poznání s jinou básní ze sbírky Balady a legendy (1884), i další básně Muffíkova redakce; buď s kterým textem z ostatních juvenilií, i naopak básně mladšího data, například z let 90 a později. Takto by bylo možné sledovat Muffíkova texty prizmatem diachronie a vnést se tak proměně v jeho autorské literární evoluci; pokud by k němu jakým výrazným posunem došlo, tak komentovat k jakým přesvědčením, jak se projeví a jaký to měl dopad na celkový obraz Muffíkova poetiky.

Seznam tabulek a graf

Obrázek 1: Graf knižních vydání Muffíkových autorských děl mezi lety 1882 a 1925. .25	
Obrázek 2: Graf meter v jednotlivých básnických sbírkách.....42	
Obrázek 3: Pohled meter v kontextu celého díla43	
Obrázek 4: Analýza meter sbírky Balady a legendy (1884).....43	
Obrázek 5: Klíčové slovo šLibu-eõ v české literatu e 19. století.....58	

Seznam zkratk

K V ó Korpus eského ver-e

PNP ó Památník národního písemnictví

J4M ó ty stopý jamb s muflským zakon ením

J3M ó t ístopý jamb s muflským zakon ením

J3Z ó t ístopý jamb s flenským zakon ením

W_x ó slabá pozice v po adí X

S_x ó silná pozice v po adí X

BIBLIOGRAFIE

Bibliografie primární

MUFIÍK, A. E. *Balady a legendy*. Praha: Josef R. Vilímek, 1884. ISBN -.

ELAKOVSKÝ, F. L. *Ohlas písní eských*. 2. vydání. Praha: František Rebec, 1936. ISBN -. Dostupné z: http://kramerius4.nkp.cz/search/i.jsp?pid=uuid:df722cf0-9c86-11e4a808005056827e52&q=%C4%8Delakovsk%C3%BD%20ohlas%20p%C3%ADsn%C3%AD%20%C4%8Desk%C3%BDch#monograph-page_uuid:a4206340-a791-11e49a7e5ef3fc9bb22f

Bibliografie sekundární

Nau né slovníky

TAXOVÁ, E. Augustin Eugen Muffík. In: *Lexikon eské literatury 3 M-O*, svazek I. Praha: Academia, 2000. 390-391. ISBN 80-200-0708-3.

BLAHYNKA, M. Máj (spolek). In: *Lexikon eské literatury 3 M-O*, svazek I. Praha: Academia, 2000. 59. ISBN 80-200-0708-3.

PIBIL, M. Sv tozor (1). In: *Lexikon eské literatury 4 S-T*, svazek I. Praha: Academia, 2008. 451-452. ISBN 978-80-200-1572-3.

ZIZLER, J., PEŤAT, Z. Sv tozor (2). In: *Lexikon eské literatury 4 S-T*, svazek I. Praha: Academia, 2008. 452-458. ISBN 978-80-200-1572-3.

PEŤAT, Z. Sv tozor (3). In: *Lexikon eské literatury 4 S-T*, svazek I. Praha: Academia, 2008. 458- 463 ISBN 978-80-200-1572-3.

VOJTKOVÁ, M. Svatobor. *Lexikon eské literatury 4 S-T*, svazek I. Praha: Academia, 2008. 436-439 ISBN 978-80-200-1572-3.

KREJ Í, V. Apollón. In: *Slovník antické kultury*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1974. 55. ISBN: 25-119-74.

KREJ, Í, V. Músy. In: *Slovník antické kultury*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1974.395. ISBN: 25-119-74.

BUSINSKÁ, H. Delfy. In: *Slovník antické kultury*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1974. 143. ISBN: 25-119-74.

Knihy

JANÁ KOVÁ, J. Novoromantické kolem Ruchu, Lumíru, Kv t . LEHÁR, J. In: *eská literatura od po átk k dne-ku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-308-8.

KLÁTERSKÝ, A. *Vzpomínky a portréty*. Praha: Fr. Borový, 1934. 214-218. ISBN -.

Básník v flert. In: VIKÁ, K. *Z mé zlaté Prahy: vzpomínky, povídky, klepy, flerty*. Praha: Karel Vika, 1941. ISBN -.

WERNISCH, I. *Zapadlo slunce za dnem, který nebyl*. Brno: Nakladatelství Petrov, 2000. 139. ISBN 8072270877.

HAVEL, R. *Nedosn né sny: Korespondence brat í Mr-tík* . Praha: Nakladatelství Krásné literatury a um ní, 1987. 101-102. ISBN -.

FILIPI, J. *Národní album: Sbírka podobizen a životopis eských lidí, prací a snahami vynikajících i zasloužilých*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1899. ISBN -.

Od parnasismu a dekadence ke ko en m moderní poezie. In: TRÁMEK, J. *Panorama francouzské literatury od po átku po sou asnost*. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Host, 2012. ISBN 987-80-7294-565-8

WEHLA, J. *Jan Otto: kus historie eské knihy*. Jino any: H&H, 2002. ISBN 80-7319-010-9.

T ikrát epigoni. In: BRABEC, J. *Poezie na p ed lu doby: vývojové tendence eské poezie koncem let osmdesátých a na po átku let devadesátých XIX. století*. Praha: Nakladatelství eskoslovenské akademie v d, 1964. IBSN -.

elakovského šToman a lesní panna jako uzlový bod. In: TURE EK, D. a kol. *eské literární romanti no*. Brno: Nakladatelství Host, 2012. ISBN 978-80-7294-733-1.

fiánr v silovém poli diskurz : eská balada let 1850ó1918. In: TURE EK, D. a kol. *eské literární romanti no*. Brno: Nakladatelství Host, 2012. ISBN 978-80-7294-733-1.

PRAfiÁK, A. *Vrchlický v dopisech*. Praha: eskoslovenský spisovatel, 1955. ISBN -.

FRY ER, J. *Neznámý Parnas*. Praha: ODEON, nakladatelství krásné literatury a um ní, 1988. ISBN -.

P ínos národních hudebních kultur. In: TROJAN, J. *D jiny opery*. Praha: Ladislav Horá ek ó Paseka, 2001. ISBN 80-7185-348-8.

Spisovatelé a jiní kum-ty i. In: HATŔEK, J. *Povídky I* [online kniha]. Praha: M stská knihovna v Praze, 2013 [cit. 2015-07-16]. Dostupné z:
http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/99/42/70/povidky_I.pdf.

PELÁN J. Francouzský parnasismus. In: *eský a slovenský literární parnasismus*. Brno: Host ó vydavatelství, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7491-255-9.

Dvojí obrazotvornost. In: NEZVAL, V. *Moderní básnické sm ry*. Praha: eskoslovenský spisovatel, 1973. ISBN 22-049-73.

ERVENKA, M. *Kapitoly o eském ver-i*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2006. Prameny k d jinám eského my-lení, 5. ISBN 80-246-1274-7.

IBRAHIM, R., P. PLECHÁ a J. ÍHA. *Úvod do teorie ver-e*. Praha: Akropolis, 2013. ISBN 978-80-7470-051-4.

FREYTAG, G. *Technika dramatu*. Praha: Ústav pro u ebné pom cky pr myslových a odborných -kol, 1944. ISBN -. Dostupné z:
<http://kramerius.mlp.cz/kramerius/MShowMonograph.do?id=4279>

Periodika

MOKRÝ, O. Jarní bou e. *Kv ty*. [online databáze] **4**(11), 756 [cit. 2016-03-11]. ISSN 0023-5849. Dostupné z: http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11ddb50500145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodicalperiodicalvolumeperiodicalitempage_uuid:5782aff0a16b11e090e1000bdb925259.

VRCHLICKÝ, J. Jarní bou e. *Lumír (III)*. [online databáze]. **10**(33), 528 [cit. 2016-03-11]. ISSN 1212-0243. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LumirIII/10.1882/33/528.png>.

DLOUHÝ, F. Jarní bou e. *Literární listy*. [online databáze]. **4**(2), 12-14 [cit. 2016-03-11]. ISSN 1803-1463. Dostupné z: http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:385cc20a-435f-11dd-b505-00145e5790ea.

CHALUPA, F. 1882. Jarní bou e. *Ruch*. **6**(35), 558-559. ISSN 1804-6177.

ch, Jarní bou e. *Sv tozor (II)*. [online databáze]. **16**(50), 589-590 [cit 2016-03-11]. ISSN 1805-0921. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=SvetozorII/16.1882/50/598.png>.

SCHULZ, F. Jarní bou e. *Osv ta: listy pro rozhled v um ní, v d a politice*. [online databáze]. **8**(1), 87-90 [cit. 2016-04-25]. ISSN 1212-026X. Dostupné z: http://kramerius4.nkp.cz/search/i.jsp?pid=uuid:28306cb0-a85b-11e4-b69d-5ef3fc9ae867&q=Osv%C4%9Bta#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:fe621cd0-cc45-11e4-9c07-5ef3fc9bb22f.

PENÍŔEK, J. Hlasý lov ka. *Literární listy*. [online databáze]. **4**(16-17), 137 [cit. 2016-04-25]. ISSN 1803-1463. Dostupné z: http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:385a29a1-435f-11dd-b505-00145e5790ea.

MOKRÝ, O. Hlasý lovká. *Kv ty*. [online databáze]. **5**(5), 745 [cit. 2016-04-25]. ISSN 0023-5849. Dostupné z: [http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11dd-b505-](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:c7da2850-71b4-11e0-9853-000bdb925259)

[00145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:c7da2850-71b4-11e0-9853-000bdb925259](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:c7da2850-71b4-11e0-9853-000bdb925259)

MI IOVSKÝ, M. Hlasý lovká. *Lumír (III)*. [online databáze] **11**(15), 240 [cit. 2016-04-25]. ISSN 1212-0243. Dostupné z:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LumirIII/11.1883/15/240.png>.

ERMÁK, B. Ballady a legendy. *Literární listy*. [online databáze]. **5**(11), 89-90 [cit. 2016-04-25]. ISSN 1803-1463. Dostupné z:

[http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:384f0700-435f-11dd-b505-00145e5790ea)

[00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:384f0700-435f-11dd-b505-00145e5790ea](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:384f0700-435f-11dd-b505-00145e5790ea)

FRÍDA, B. Ballady a legendy. *Kv ty*. [online databáze]. **6**(5), 739-740 [cit. 2016-04-25]. ISSN 0023-5849. Dostupné z: [http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11dd-b505-](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:b2015e70-724c-11e0-b783-000bdb925259)

[00145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:b2015e70-724c-11e0-b783-000bdb925259](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae7add8f-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=kv%C4%9Bty&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:b2015e70-724c-11e0-b783-000bdb925259)

VYKOUKAL, F. V. Hymny a vzdechy. *Sv tozor (II)*. [online databáze]. **26**(48), 575 [cit. 2016-04-27]. ISSN 1805-0921. Dostupné z:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=SvetozorII/26.1892/48/575.png>.

KARÁSEK, J. Hymny a vzdechy. *Niva: asopis beletristický*. **3**(9), 142-143. ISSN 2336-5528.

TMALDA, F. X. Hymny a vzdechy. *Literární listy*. [online databáze]. **14**(19), 325-328 [cit. 2016-04-27]. ISSN 1803-1463. Dostupné z:

[http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b50500145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:37e436c9-435f-11dd-b505-00145e5790ea)

[b50500145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:37e436c9-435f-11dd-b505-00145e5790ea](http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b50500145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:37e436c9-435f-11dd-b505-00145e5790ea).

SKALÍK, F. erné perly. *Hlídka literární: zprávy apo-tolátu tisku: p íloha %koly B. S. P. %o* [online databáze]. **7**(7), 260 [cit. 2016-04-27]. ISSN 1212-6632. Dostupné z: http://kramerius4.nkp.cz/search/i.jsp?pid=uuid:8c1b7690-4a2d-11e2-abe9-005056827e51&q=Hl%C3%ADdka%20liter%C3%A1rn%C3%AD#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:351d8620-0fb6-11e5-b0b8-5ef3fc9ae867.

KARÁSEK, J. Písn ílivota. *Literární listy*. [online databáze]. **16**(8), 135 [cit. 2016-04-27]. ISSN 1803-1463. Dostupné z: http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:37cf75c5-435f-11dd-b505-00145e5790ea.

KARÁSEK, J. erné perly. *Literární listy*. [online databáze]. **14**(5), 85-86 [cit. 2016-05-16]. ISSN 1803-1463. Dostupné z: http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae81e235-435d-11dd-b505-00145e5790ea&q=liter%C3%A1rn%C3%AD%20listy&fq=document_type:%22periodical%22#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:37e966a5-435f-11dd-b505-00145e5790ea

VESELÝ, J. J. Písn ílivota. *Vlas . asopis pro pou ení a zábavu*. **11**, 84-85. ISSN 1801-559X.

PROCHÁZKA, A. Písn ílivota. *Moderní revue pro literaturu, um ní a íivot*. [online databáze]. **1**(1), 45 [cit. 2016-05-16]. ISSN 1212-5962. Dostupné z: http://kramerius.cbvk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae75fb18-435d-11dd-b505-00145e5790ea#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:ae6d0580-435e-11dd-b505-00145e5790ea.

KREJ Í, F. V. Písn ílivota. *Lumír (III)*. [online databáze]. **23**(8), 95 [cit. 2016-05-20]. ISSN 1212-0243. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LumirIII/23.1894-1895/8/95.png>.

BA KOVSKÝ, A. Kr p je rosy. *Lumír (III)*. [online databáze]. **31**(16), 196 [cit. 2016-05-20]. ISSN 1212-0243. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LumirIII/31.1902-1903/16/196.png>.

DYK, V. Kr p je rosy. *Moderní revue pro literaturu, um ní a život*. [online databáze]. **9**(14), 122-123 [cit. 2016-05-26]. ISSN 1212-5962. Dostupné z:
<http://kramerius.cbvk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae0d31f9-435e-11dd-b505-00145e5790ea&q=%20Mu%C5%BE%C3%ADk>.

KRÁSNOHORSKÁ, E. Kr p je rosy. *Osv ta: listy pro rozhled v um ní, v d a politice*. [online databáze]. **27**(3), 267-268 [cit. 2016-05-26]. ISSN 1212-026X. Dostupné z:
http://kramerius4.nkp.cz/search/i.jsp?pid=uuid:28306cb0-a85b-11e4-b69d-5ef3fc9ae867&q=Osv%C4%9Bta#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:de52aff0-cba9-11e4-97af-005056827e51.

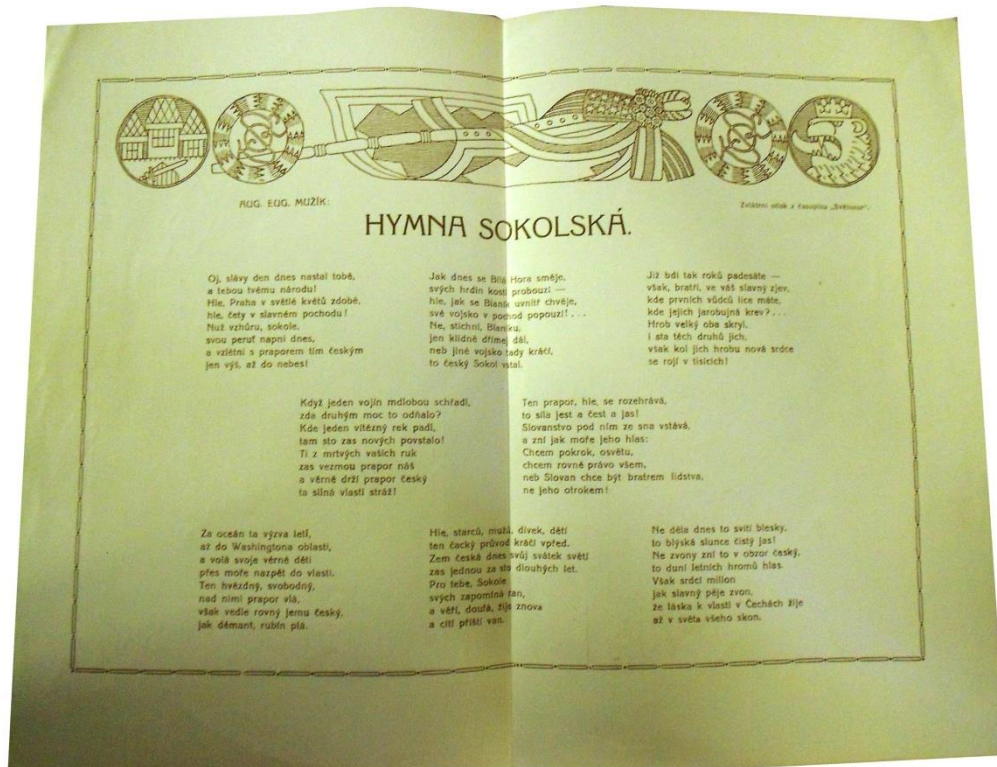
Grafické komponenty

PLECHÁ , P. ó IBRAHIM, R. **Databáze eských meter** (Ústav pro eskou literaturu AV R: Praha 2013), dostupný z
http://metro.ucl.cas.cz/kveta/#!/DATAVIZDETAIL/DATAVIZ_DETAIL/id=4433,
p ístup: [2016-09-30]

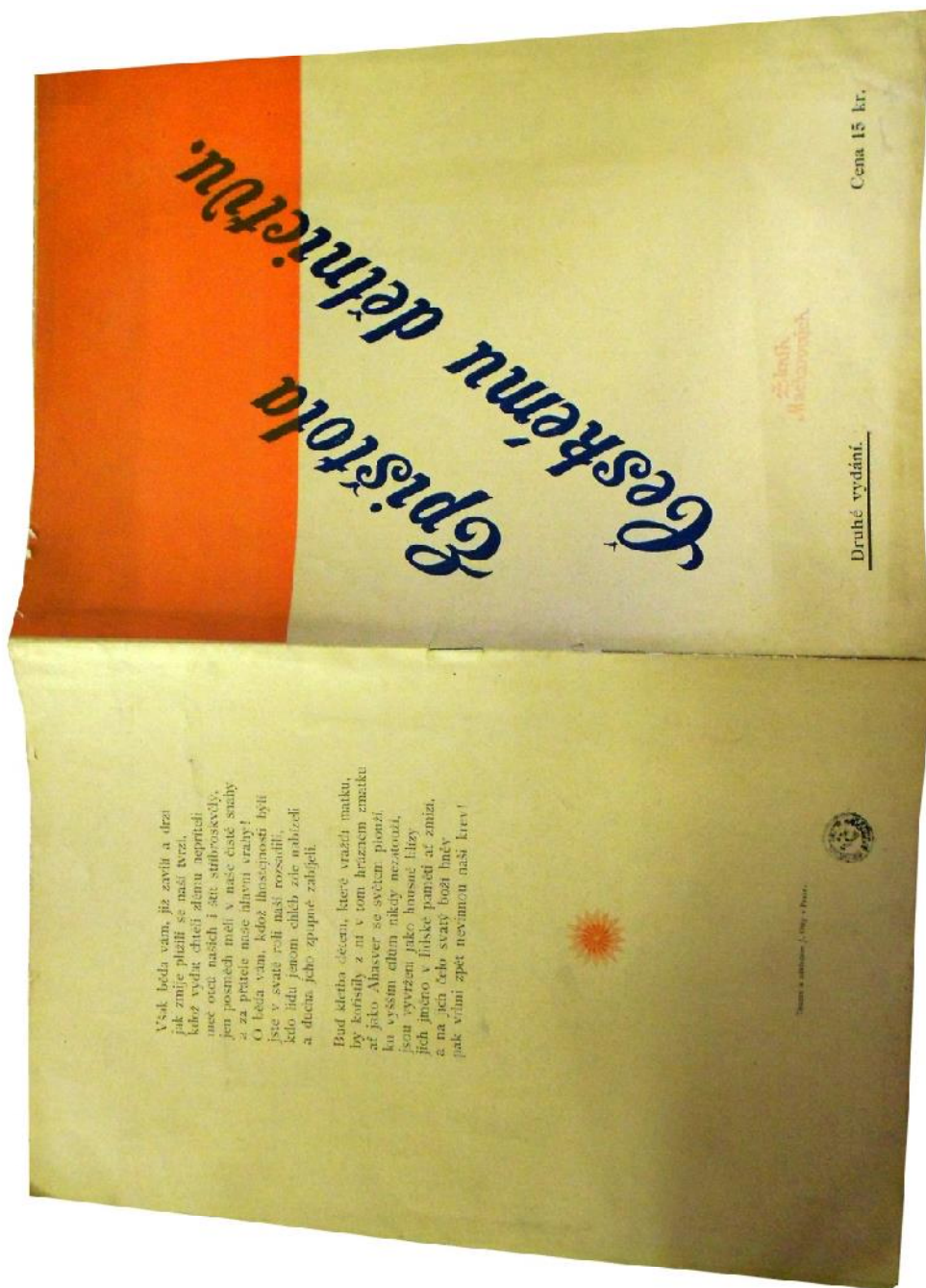
PLECHÁ , P. ó IBRAHIM, R. **Databáze eských meter** (Ústav pro eskou literaturu AV R: Praha 2013), dostupný z [http://](http://metro.ucl.cas.cz/kveta/#!/DATAVIZDETAIL/DATAVIZ_DETAIL/id=4433)
http://metro.ucl.cas.cz/kveta/#!/DATAVIZDETAIL/DATAVIZ_DETAIL/id=4433,
p ístup: [2016-09-30]

PLECHÁ , P. ó IBRAHIM, R. **Databáze eských meter** (Ústav pro eskou literaturu AV R: Praha 2013), dostupný z [http://](http://metro.ucl.cas.cz/kveta/#!/DATAVIZDETAIL/DATAVIZ_DETAIL/id=4434)
http://metro.ucl.cas.cz/kveta/#!/DATAVIZDETAIL/DATAVIZ_DETAIL/id=4434,
p ístup: [2016-09-30]

PLECHÁ , P. **Hex ó klí ová slova v eské poezii** (Ústav pro eskou literaturu AV R: Praha 2014), dostupný z:
http://www.versologie.cz/hex/result.php?dotaz=Libu%C5%A1e&autor=&sb=&bas=&rok_od=&rok_do=&order=autor&pos_N=on&pos_A=on&pos_V=on&min_cetnost=3&alfa=100, p ístup: [2016-09-30]



Obr. . 2 a 3: Ukázka papírového výtisku básn Hymna sokolská (1912)



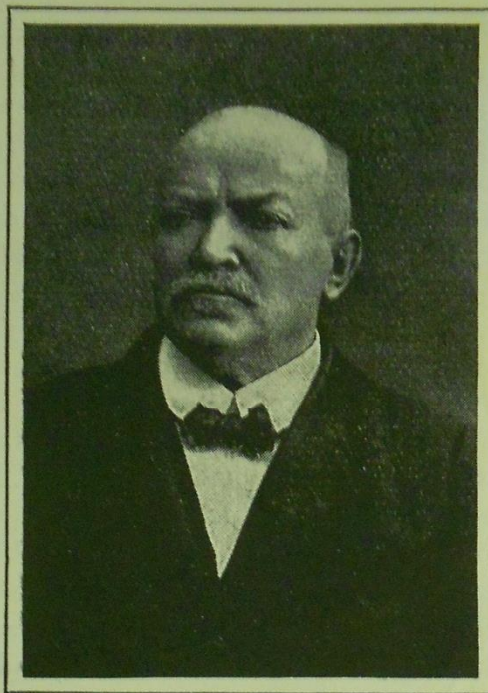
Obr. . 4: Ukázka papírového výtisku básně Epištola eskému dlnictvu (1897)



Obr. . 5: Muffíkova fotografie otč-t ná spolu s jednou z jeho básní datovanou do roku 1887, p edpokládáme tedy, že mu zde není více než 28 let.



Obr. . 6: Muffikova fotografie bez datace



AUG. EUG. MUŽÍK

VYNIKAJÍCÍ

ČESKÝ BÁSNÍK, SPISOVATEL A REDAKTOR,

ČINNÝ ČLEN »MÁJE«

A JEDEN Z JEHO ÚCTYHODNÝCH

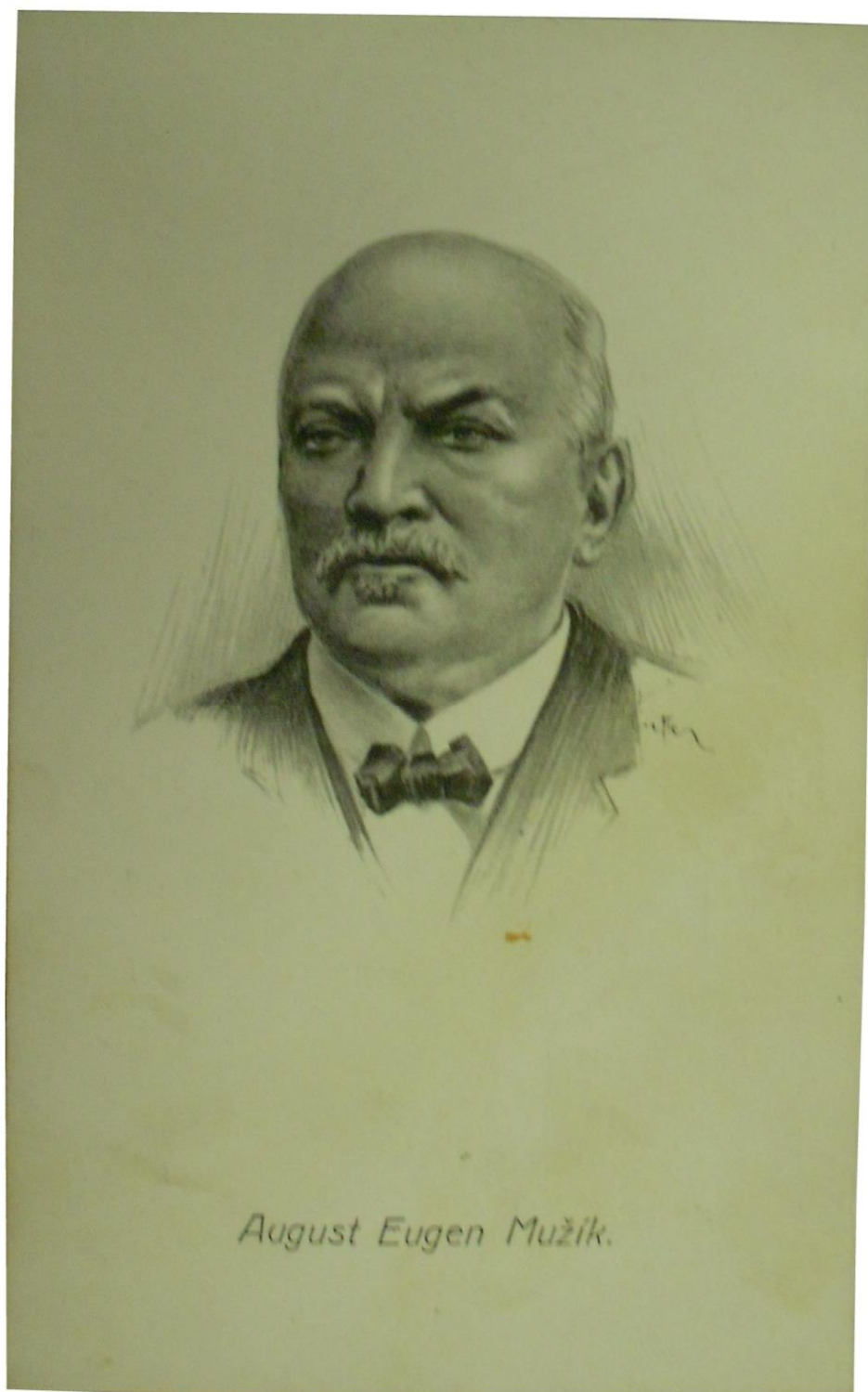
ZAKLADATELŮ,

ZEMŘEL V PRAZE DNE 31. BŘEZNA 1925

A BYL POCHOVÁN

NA OLŠANECH

Obr. . 7: Úmrtní oznámení se stručným životopisem uvnitř



Obr. . 8: Mužik v autoportrét



Obr. . 9: Náhrobek manželů Muffíkových na Olšanských hřbitovech ze světlého kamene dekorovaný květinovou kyticí a u paty sedící hrdlička. Uprostřed tu kdysi byla bez prasklin, čistě bílou mramorovou desku. Písmo je velmi špatně čitelné, pouze vyryté, bez zlacení. Epitaf, jenž byl připojen pod Muffíkovo jméno, se úplně ztratil.

* Dnes před desíti lety jsme pohřbivali básníka Aug. Eug. Mužíka, jednoho z těch zapomínaných z generace Vrchlického a Svatopluka Cecha, který si zapomínání nejméně zaslouží, protože byl básník opravdový a hluboký. Královéhradecký rodák, vsunul se svým prvním vystoupením mezi dvě výrazné básnické generace, nerudovskou, která již zvolna doznívala, a generaci Vrchlického, jejíž geniální vůdce právě dospíval do plného květu příští oslnivé dráhy. Polovina osmdesátých let znamená vstup Aug. Eug. Mužíka do literatury, který byl s počátku v jisté odvislosti od Vrchlického, ale čím dál více se osvobozoval a rostl do osobitého svérázu. Básník mnoha knih lyrických i epických — v životě redaktor Besed lidu a některých jiných Ottových podniků beletristických — vyzpíval své zbožné a vroucí city k Bohu, přírodě a lidstvu v nejkrásnějších svých knihách lyriky: Hymny a vzdechy, Písně života, Černé perly. Byl z těch utlačených a zakřivených básníků, poněkud bohémsky založených, jimž byly celoživotním údělem nedostatek a chudoba, která nebývá vždycky povznášejícím podnětem básnivým. Ale Mužík, jako člověk vzácně trpělivý a osudu i práci odevzdaný, uměl i z bolesti do hloubky stavět jako básník a vyrostl nám v hymníka a žalmistu téměř mystické krásy. Je pochován na Olšanech.

výsledku v bytě (zatím už se zase přestěhoval jinam) i po redakcích. Když jsem se s ním konečně setkal a řekl mu, jak jsem ho s knihami hledal, vyvalil na mne oči:

„Ale, Petříčku — říkal mi tak i když jsem odložil svůj pseudonym, to jsi nemusel — ja taky knihy nevracím.“

Jednou dopoledne navštívil jsem ho v jeho bytě v Bariolomajské ulici, kde obýval malý pokojík v přízemí. Mužík ležel v posteli, přikryt pokrývkou až po bradu, ale nespal. Počkal jsem se, že snad je nemocen, ale ubespečil mne, že mu nic není a že si jen hoví. Usedl jsem u jeho postele a rozmlouvali jsme. Za hovoru zavádili jsme o jistou knihu, kterou by byl Mužík rád četl. Měl jsem ji ve své knihovně a tak jsem se hned nabídl, že mu ji půjčím.

„A všá ty co — pravím — oblékni se, beztoho už bude brzy poledne, a stejně musíš k obědu — zastavíš se u mne (bydlil jsem blízko, na Perštýně) a já ti tu knihu vyhledám.“

„Až jindy — odmítl Mužík — já teď nevstanu.“

„Mužíku, tobě není dobře, vid, řekni mi pravdu, zavolám ti lékaře, k Thomayerovi půjdu —“

„Ne, neboj se, nic mi není, ale nemohu dnes ven.“

„Ale proč?“

„Tak, když to chceš vědět, dal jsem si vyprat košili a jinou nemám — podívej se.“

A Mužík odkryl přikrývku — ležel opravdu nahý.

Zasmál se, ale mně bylo tehdy nad ním do pláče.

Teprv později, když se stal redaktorem Besed lidu a hlavně když zakotvil v nakladatel-

stvi Ottové, v redakci „Světosora“, dávalo se mu lépe, otevíral se, a také zdravil jeho na pohled bylo pevnější. Kdykoli jsem se s ním setkal, vždy mluvil se mnou o balladách Mickiewiczových, jejich překlad chystal pro Sporník světové poesie, ale, myslím, nedokončil.

Tědce již nemocen, navštívil mne r. 1925 v má kanceláři — nedlouho před svou smrtí — provázen svou choť. Spatně již i viděl, a bylo mi ho hrozná líto. Stěžoval si, jak ministerstvo vyplácí mu udělený mu čestný důchodní příspěvek nepravidelně a jak tím trpí. To jsem ho viděl naposled. Pak už mi psala jen jeho choť, a on jednou připsal dva řádky: „Už je mi trochu lépe, krev mně přešla —“ A zkrátka stál jsem na Olšanech nad jeho otevřeným hrobem. Chtěl jsem nad jeho rakvi pronesit několik veršů, ale pak, příliš dojat, neměl jsem odvahu. Kladu je tedy sem:

Jak neměl verš by nad trým hrobem znít,
když zasvětil jsi jemu celé štít?

Spi, básníku, ať snové tví jsou krásní,
tys pěl leč život neměl sladkou básni.

Spi, starý druhu, klidně ve svém snění,
tvůj život práce byl a — utrpěl.

Sám chor a trpě, vzdálen světa sumu,
tys ztrácel stále v hlubokém se dumu

o věčném lidském bolu, lidském stonu,
ještě do aně slyšel's jak piáť puklých rvoně,

o bídě, válce, která život drtí,
o taji hrobb, o záhadách smrti.

Leč národa kvil těš tě mocně římal,
a v jeho stesk jsi mušně slovo římal.

Teď pro tebe již záhad žádných není,
spi po práci a po svém utrpění.

Spi vzpomínán vždy v lásce námí všemí
v své mluvané, vělně české zemi!

Obr. 10 a 11: Nekrolog od Antonína Kláterského, výstředek

✓ Tuzi 22/5 1907

Liig' kirjjes,

tere' jii' uz' staze do parim' a delaj' Ti
kain' a jison' o' tobe' ude', Steo' k' auu'
uidd' ucaali: Abys' up'ime' uluue' i
vaxim' si' Te' a' main' Te' rad' a' poste', byj'
to' u' hion' po' 15. Lueta, jo' d'ugim' a' t'rdone'
Ti' m' d'at'ale' ja'.

Main' te' rad' t'ale' poste', ja' joi' jedam'
3' lib' d'at'one' me' k'ategorie'. Ty' j'iseo' a'
g'iseo', p'au'jes' a' p'au'jes' a' otale' uas'
do'jem', ja' si' o' tobe' u' d'at'one' uz' d'at'one'
myoti', ja' joi' d'at'one' Lueta, Steo'
u' d'at'one', ja' otale' d'at'one' a' ja' u' d'at'one': k'j' joi',
uz' joi'.

Naim' a' Lueta' u' d'at'one', a' d'at'one' a' u' d'at'one'
d'at'one' Ti' u' d'at'one' u' d'at'one', — u' d'at'one' a'
a' j'ison' d'at'one' u' d'at'one', — ale' otale'
k'om' p'au'jes' d'at'one', a' j'ison' u' d'at'one' u' d'at'one',

leda to, že se ubere místa nějakému moudro,
jindy je to Tobá, - a věnuje se Tobě.
Jindy se na Tebe udeje povídky do své jazyky
na Vinogradec.

A neuplávej si u něj stromy jetná. Jsi tak
jako já: Mě padesátka dostává se dříve, než
z eubrya nám slávy stane se žijí plod.
Jestli jsem přeji ti z padesátka vědu dříve,
tolik dosti z jazy a pila jádla jsi uel doud
a toliž doudy žijí, toliž jsi jsi uapsal.

Supřimog u jáselkyj m g orveme

Tráje

4679/1
7240-

As 1874

952/II.

Obr. . 12 a 13: Dopis od Antonína Sovy

koliv mohu říct, že byl
můj můj vzhorný režisér
a herec. Byli jsme smu-
ni hledat engagement
v Jugoslávii a tak
jsem léta o Muzilových
nevěděli. Ale poslední
léta zase jsme se sešli.
Čtli jsme v novinách
že těsle stenci, tentráť
měl, tuším, ^{zářit nespří} zapal žil,
mnoho zkusil a jeho paní
jej velmi obětavě ošetřo-
vala. Zotavil se zase a
žil ještě asi 10 let.
Odstěhovali se na záca

Vážený pane primáři!

Prosimte, že teper-
dues odpovídám na Vaš
milý list, byla jsem i
zaměstnaná i Trochu
churavá. Justýnek
i jeho paní jsou pocho-
vání na Olšanech, hibi-
tov 6ty oddělení 7 č. 177.
Kvím který spolek spiso-
vateli nabídl pohřeb
do Slavína, ale vdova
s dítkou odmítla, po-
dotkáním, že chce být

jednou pochována v stejné hrobě. Chci se obrátit
k "Lutoboru" a prosbou, zda-li by po mé smrti
převzal starost o hrob a asi ještě letos tento hrob
podnikem - neboli kdý z nás v "den i hodinu".
Příkladám kritici list Justýnkův, který jsem
si ponechal, myslím, že by Vám mohl být při
Vašem loutyplném, bohumilém snažení pros-
pěný. K Vašemu upokojení mohu sdělit,
že Justýnek v nemoci a ^{před} smrti bědu netrpěl.
Měl od ministerstva školství a osvěty 1000.-Kč
měsíčně, ovšem nebyla to snad penze, nýbrž
jakýsi příspěvek do odvolání. Churavěl
svůj celý život a v poslední době mnoho
trpěl. - My jej velice milovali, lyřali jsme
nědy i denně poapolu, ale i my zatu-
sili mnohé teplé chvíle, léta nezdáří, ač-

tak Michle a zase jsme
se setkávali jen zřídká
kdy. Mux pozbyl svého
postavení v Měst. divadle
Kr. Vinohradů, zase nastá-
la těžká doba shánění
šlebička a k Mužikovi
bylo daleko. Asi od
roku 28 toho zase jsme
docházel. Gustav
topěl svou starou ho-
pobou, mívával i chle-
ní kve, nemohl už
pracovat ani vychá-
zet a měl brože obtí-
že při dýchání, tak

že smrt mu byla věru vysvobozením. Předem poslední
noci se utišil, usnul a více se neprobudil.
... a ti dva taková asi zajímavá

Obr. . 16, 17, 18 a 19: Relevantní části dopisu Sa-i Dobrovolné primá i Funkovi ze dne 29. listopadu 1939

Zvěděl jsem se o
 její chorobě, když
 již nebylo možno
 nic dělat.
 Žena byla velmi
 malá a nebyl sice
 ve pomoci spolku
 "Maj" "Svatobor"
 a tuším spolku
 c. Zvonalistů, byla
 by ulehá psaní asi
 upadla do největší
 biedy. Průběhem
 matku a listiny Muffi-
 kovy zaslal můj muž
 po paní své smrti psaní
 obci Muffíkově. To
 jest vše co Vám mohu
 sdělit.

Vážený pane primáři!

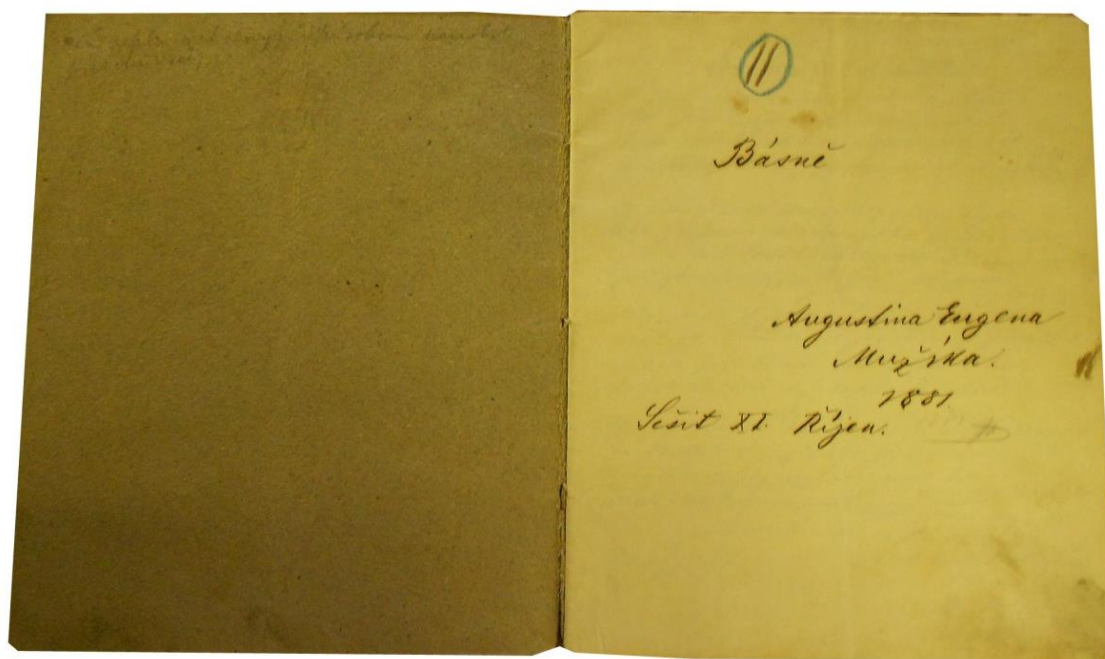
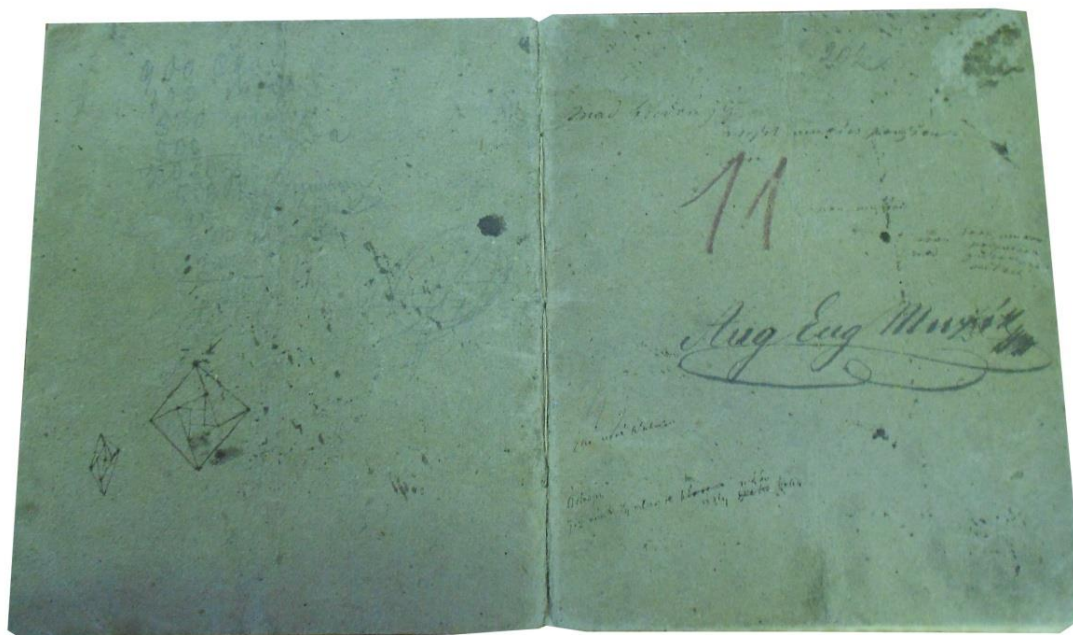
Váš st. list ze
 dne 12. t. m. byl velmi
 milý v Radiojournálu
 dodám věru více i
 odpovídám místo něho.
 Náš obor dobrý přítel
 spisovatel Aug. Aug.
 Muffík zemřel dne 31. III.
 1925. Stávil dlouho
 a těžce a nemohl v té
 době již psát. Jeho
 vdova, dosti brzo po
 smrti svého manžela
 sepravila a později

byla paněna autovis.
 Dohazovala se s
 největší obtíží a na
 konce staro křivě oslep-
 la. Průběhem psaní
 by byly nevalné, mu-
 žila svůj byt odpro-
 najinati a nesvě-
 domitě lidé roquesli
 co snad ještě z literár-
 ního odkazu zbylo.
 Když jsem se o jejím
 smutném stavu do-
 věděli, byla již těžce
 nemocna. Zemřela
 dne 14. II. 1928 v
 ústavu pro choro-

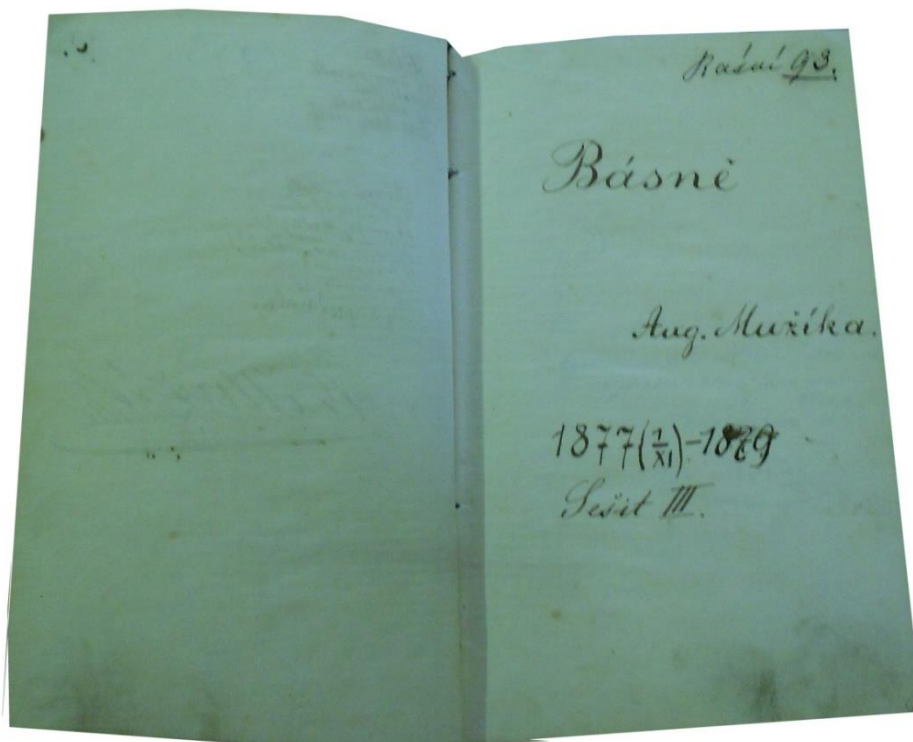
nyalné. Před tím
 byla v Milosrdných
 sestřích pod Petřínem
 a v zemské nemocni-
 ci. Všechny její
 majetek byl prodán
 v dražbě, ale nebyl
 tam nic cenného.
 Podnájemníci stávk
 knihovny vedli
 do veluli špatného
 stavu, knihy byly
 potrhány, listiny
 rozházeny. Vložila
 peníze ve svůj smut-
 ný stavu nemohla
 téměř všemu vrátit

LA 38/74/00009

Obr. . 20 a 21: Dopis, v n mfl Dobrovolná informuje dr. Funka o posledních chvílích Muffíkovy manželky a poz stalosti manžel Muffíkových, bez datace.



Obr. . 22 a 23: Desky a hlavní titul v zápisníku rukopis Mufčíkových básní, Se-ít 11.,
íjen 1881



Obr. . 25 a 26: Muffík v zápisník z období 1877 ó 1889, Se-it 3. Pokud je asový údaj pravdivý, n které záznamy mohly vzniknout jifl za dob Muffíkova studia na gymnázium v Novém Hradci Králové.

450
 Volal jsem na život, a propust mne
 a teď je t' náruče tvé, a p'šťá
 nelikni mne víc - pi omilka ty
 pi mne v' věst' na své věd'na
 kohoš' mi kopat, ni k' nebi v' v'něst
 sloním' mi mohutná, m'p'leč' ab' k' v'la
 choi-li si z'oufat, tu s' t'ada a'čet
 d'p'as' mi, j'ob, c'na d'ano v' s'ýd'la
 V'od' mne ke hroš'ím, v' p'ac'ím k' d'v'
 p'ac'at'ni onahy a' z'oufala, b'ida
 j'et v'ob'ach'u p'ed' t'ebou a' m'ul'ly
 v'ob'ach'ím sm'rti, j'j' věrně je h'lt'z'
 Volal jsem na život, z'amb'ul' h'v'
 v'lan'ím, m'v'lely p'usou m'j'is d'ny
 a co t' d' c'itím, a t'p'í v'om'z'as,
 v' kaluži obraz p'ed' v'ýšle k' l'ny
 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

51.
 Ty p'ec'is k' v'ýšle, a'ne v' p'íp'ad' m'p'
 T'va d'uš'í a'nd'el'm' j'eně a' h'ny p'ab'ub' m'
 j'á by p'ar'č'ím bo v'ik' p'ýp'na b'oha
 m're p'oc'ani'la, t'ce'at' b'as'ne m'
 A'oh, p'ec' g'ine b'ed'yi v' j'ed'nom' r'á'p' j'ím
 se t'aj'ily j'ak rosa na r'uz'ic'ích
 A'ny c'it'lych s'ed'ci j'as' n'ím ve s'í'ob'la
 m'm' j'á bo gl'at'ě p'oupe' p'ic'el' m'p'
 O'p'ec' d'p'is' m'as'ic' c'it'ě p'la m'on
 se b'are p'rop'letal, j'ak b'ic'et'ar'ov'lyh'
 v's'ák' kv'et' m'j' p'iv'ych, v'ěrn'í s't'p'el'
 a t'v'j' kv'et' z'ustal s'klam'ani' c'et'
 T'p' p'ap'om'n'ěl'y p'ov'kla t'ou p'ím'í
 j'j' ch'ud'á p'ěla s't'ru'na b'as'm'ka,
 a'c' d'ol' t'í v'oh'et' v'it', co b'la'c' b'oa t'ím'
 co v' p'od'la j'áko v'ěrn'ou p'osp'at' z'am'ka.

Obr. . 27: Svě básn Muffík zna il íslicemi a následn pojmenoval afl v Obsahu.

103

+ 61.

Hynoucí plavec.

~~Jak praská stěra...~~ ^{u vráb} ~~...~~ ^{magnou}
~~Prochala vlna...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{silou}
 a nyní hří ~~...~~ ^{vlna} rozpuštělou
 již lidská síla více ~~...~~ ^{nerděl}
 Na pusté palubě se voda vtekle ro,
 vše ~~...~~ ^{vlna} vlně, niko vě,
 zde pomoc ^{vra} ~~...~~ ^{...} a Bih-
 nes každý ~~...~~ ^{vlna} splácí moří dub.

Hle - ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 před sebe ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 na ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 a srdce bije ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 On dosud ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 vždy ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 tmu jeho citu... ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 své ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}
 on no ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna} ~~...~~ ^{vlna}

Obr. . 28: Báse Hynoucí plavec, nazna ená práce s textem

Obsah.

I.	Sum věru v temný. 26.	5
II.	Můj bože, co jsem. 40.	7
III.	Kde v smutném zamlčení. 10.	10
IV.	Kakučela země. 30.	12
V.	Ze hory vhoří mexi náš. 14.	14
VI.	Kdy zmizel kraj mé milý. 15.	15
VII.	O zlatá hvězdo mládí. 37.	16
VIII.	Vidění. Kečr byt ur. 30.	19
IX.	Duch tečnosti. Na slyšel. 43.	21
X.	Po řece pluje. 8.	24
XI.	Cikán. Tu strávě leží. 14.	25
XII.	V minulost hroužím soje. 17.	26
XIII.	Vám všechno ný. 16.	27
XIV.	Světlo odumírá. 16.	28
XV.	Naposledy s Bohem. 20.	29

320

J.

Obr. . 29: Ukázka Obsahu

Proslou 88.

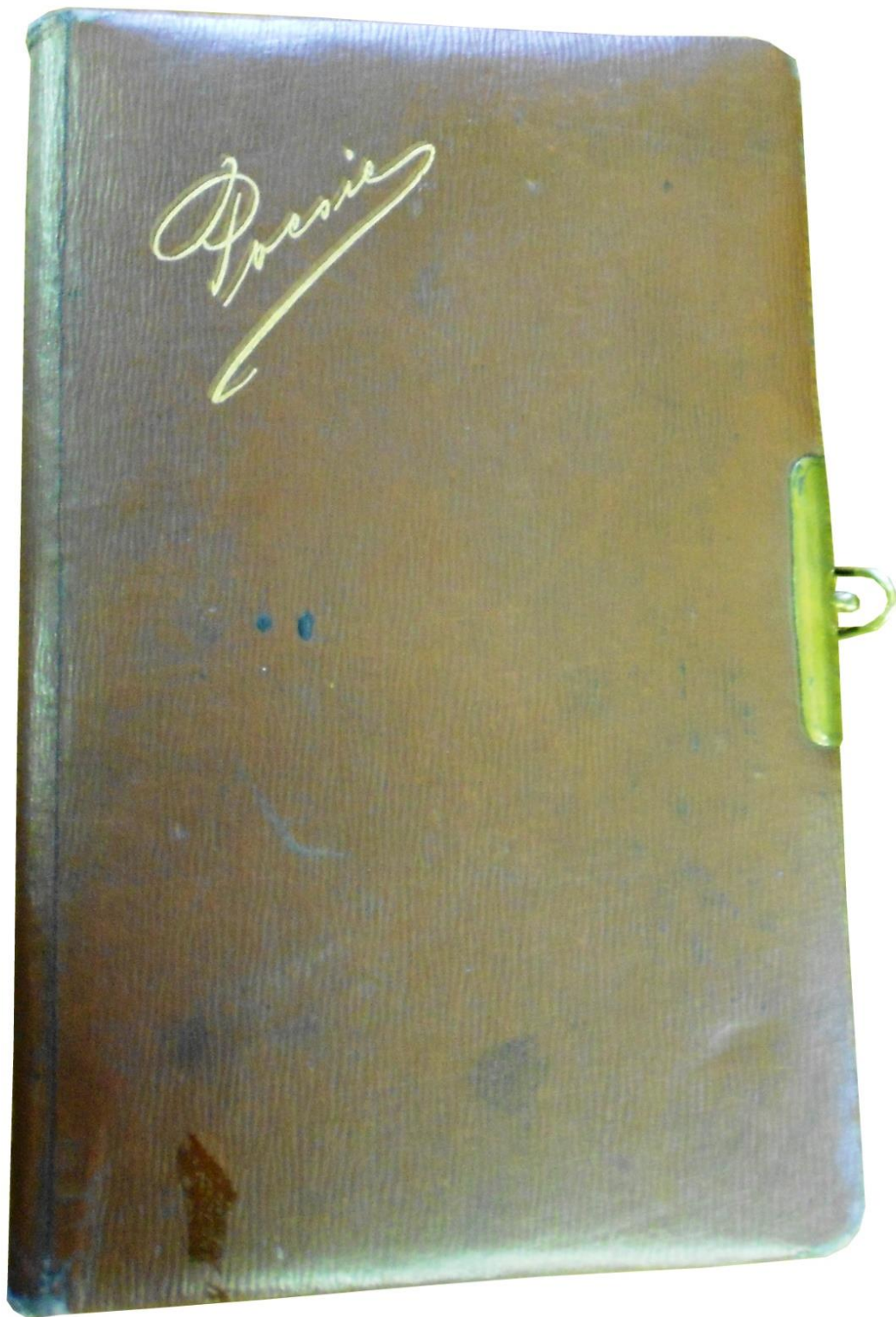
157

K slavnosti odvezdání zoi's lajnéh
krize milemu učitel: věmu
p. Frant. Fischerovi.

Klas zimou pokotlý, odvahu letovců
a srdci lásky máj ke mládeži a práci
hle to muž pozitiv! On s líry jemným
ve chvíli posvatné bůžkého zánem
své touhy nesnoubil. On cestujch sedin
jzlawr dnes ovijí, ve zpurném ^{projit} ~~bitv~~
se nikdy nedoikal. -
veru

On zlaté zdroje krásy
a pravdy v duši kryl již šedesátý rok,
a pětinať sedm jar, jz každý ker a
do ruzí zavily, a sromkům s listky mládě
z pěr ptací ukryly, naň omaly jak káru
v svém srdci pěstuje mládeži s ducha stíra
slin nevědomosti, a duhy Umeň zlaté
ji klenul ve srdci, že netušcne' cosud

Obr. . 30: Ukázka jednoho z proslou



Obr. . 31: Zápiskník, do n hofl si Muffík vepisoval básn ostatních autor , eských i zahrani ních.

Textové p ílohy

Libuřino lože

Tvé čelo pálí horečně
a ruká tvá se chvěje,
a zrak tvůj divě zeje
a hledá cosi kol.
Ty před svou matkou ukrýváš
taj jakýs duše na dně,
vřak ona pozná snadně,
že nosíš v srdci bol.

Když měsíc tíhnul k západu
a kohout budil spící,
mne našel ještě bdící
jak večer – z rána zas.
A když jsi povstal na loži:
„Zdař Bůh, má dobrá máti!“
Vřak dobře bylo znáti,
jak zachvěl se tvůj hlas.

„Hle, jarem opět zmládnul svět,
tam venku tak je milo,
tam všecko květy bílo
a hlučno písněmi.
Jdi v pole, háj, jdi ku břehu,
kde teplé slunko hraje,
tam každá bolest taje,
i tvá tam oněmí!“

„Ach odpust' synu bludnému!
Já nechtěl, drahá máti,
tvé dobré srdce rváti,
sám trpět chci jak muž.
Já mněl, že vezmu v chladnou zem
svůj divoký žal k sobě,
a se mnou v tichém hrobě
že zmlkne brzy juž.“

Pak na tom našem hřbitově
bys někdy přišla ke mně
a zulíbala jemně
můj rov tam nastokrát.
Vřak já ta drahá ústa tvá
i skrz tu hlínu vřele
bych cítil na svém čele
jak nebeský dech plát.

Já slýchal kdys, že v hlubinách,
tam na dně Vltavině
jsou zlaté zámky, síně
na věky pohřbeny.

Tam z drahokamů zářné zdi
krov z velkých perel nesou,
a uvnitř bílé třesou
se stříbra plameny.

A jantarová podlaha
zvuk každý tiše stlumí,
jen voda sladce šumí,
a zvoní krůpěje.
Tam slunce sotva zabloudí,
a svity bledé luny
tam zní jak harfy struny,
kdy van v ně zavěje.

A prostřed zámku třpytného,
tam ložnice je panny,
strop z vodních růží tkaný
a stěny z lilí.
Z nejčistší pěny záslonou
tam bledé světlo vchází
do bílé z mušle vásy,
kde v květ se rozvíjí.

A prostřed z peří labutí
tam malé lože stojí –
však oko mé se bojí
ten překročiti práh.
Jen ve snu někdy nahlédnu
v tu svatýň čisté krásy,
v níž mladá žena hrá si,
neb tone v libých snách.

Tot' dívka nad vše líbezna –
tot' Libuše je kněžna,
tak růžová a sněžná,
ne z ženy zrozená.
Vlas černý temnou ručejí
jí s hlavy volně padá
a líbá bílá záda
a plná ramena.

A její retы šeptají
cos jako píseň touhy –
to den jí nudí dlouhý,
jejž tráví samotna.
A její náruč rozpjatá
se ku objetí vine,
však marně léto mine
i zima mráкотná.

Mne přání mučí nezbytné;
jen jednou v zemské pouti
jí v loktech spočinouti,
necht' zahubí mne tak!
Jen jednou žhavě její úst
se tknouti různých květů,
bych měl i z oněch retů
ssát jed a zemřít pak!"

A smuten spěchá ku břehu.
Tam drobné vlnky dole
se v hravém točí kole,
a zas se dají v běh.
Nač k srdci tiskne ruku svou?

A jeho líce bledá
co úzkostně tak hledá
ve kruhu vlnek těch?

Teď z důli vyvěřel šumný vír
a bílou pěnou kropí
své unikavé stopy
a v šíř se rozplývá.
A drobných jisker tisíce
se na povrchu honí
a každá vlna roní
tam světla zářivá.

To jistě jakýs tajemný
se obřad koná v hloubi,
to kněžna snad se snoubí
tam s novým milencem.
On v její sladké náruči
ráj najde blaha plný,
jej měkké, něžné vlny
čarovným uspí snem...

„A já tam v důl, ač nevolán,
se přece vloudím zticha,
necht' soka mého pýcha
můj zkusí divý hněv!
Dřív neustanu, ruka má
až divoce jej schvátí,
oh, jak se budu smáti,
až uzřím jeho krev!

Jej uchopím a mohutně
v dál hodím nehostinnou,

tu hlavou mrtvou, sinou,
i trup ten neživý.
Pak v loktech kněžny opojím
se rozkoší a blahem,
na její srdci drahém
ráj najdu zářivý!“

A zmizel v středu hlubiny.
Tam drobné vlnky dole
se v prudkém točí kole
a zase letí ven.
A ticho... řeka pojednou
své tiší temné dumy
a jenom zlehka šumí,
jak hýčkala by v sen.

Však náhle divě zastená
a do temna se chmouří
a její vlny bouří
a hučí z hlubin všech.
A jako šelmy příšerné
se vztekle rvou a sápu,
a mohutnou svou tlapou
chtí zdrtit skalný břeh.

A jedna vlna surová
se ze dna vzhůru valí,
a bílého cos halí
svou dračí perutí.
To bělostné je rameno,
a siné, bílé čelo,

tot' úbělové tělo
bez dechu, bez hnutí...

A na břehu tam usedá
si lkajíc, stará žena,
rukama lomí, stená
a vlasy sobě ve:
„Oh, dítě bludné, nešťastné,
tvé bledé, mrtvé líce
neuzřím nikdy více
ni sladké oči tvé!

Ó vrať mi, kněžno, kořist svou,
ten máj mé zimy trudné,
to světlo do tmy bludné,
ó vrať mi dítě zas!“
Leč dále řeka bezcitná
své proudy valí s hněvem,
a přehlučuje řevem
té slabé ženy hlas.

Text 1: Libu-ino lofle, Balady a legendy (1884), A. E. Muffík, vydání z roku 1884

Toman a lesní panna. *)

Večer před svatým Janem
mluví sestra s Tomanem:
„Kam pojeděš, bratře milý,
v této pozdní na noc chvíli
na koníčku sedlaném,
čistě vyšperkovaném?“

„Do Podhájí k myslivci
musím ke své děvčici;
znenadání nemám stání,
zas mě čekej o svítání.
Dej, sestřičko, dej novou
košiličku kmentovou,
kamizolku růžovou.“

*) Starodávni jméno víly, u jižních Slovanů po tu dobu běžné, přišlo dávno v zapomnutí u našeho národu (již v XVII. století Rosa a Pešina ji jménem řecké Hekate vykládají!), ačkoliv podstatou svou víla po některých krajích posaváde jest známa i našemu prostému lidu, přijavši u něho nazvání lesní panny. Kroj a podoba lesních pannen v prostonárodních báchorkách a pohádkách rozdílně se líčí. Mně ze všech obrazův přijatý v této básni nejlépe se líbil. Vypravuje se též o lesních pannách, že tu noc před svatým Janem Křtitelem největší mají moc nad člověkem, a protož není radno vydávati se té doby do polí, mnohem méně do lesa.

Jiskra padla pod koníčkem,
sestra volá za bratříčkem:
„Slyš, Tománku, radu mou,
nedávej se doubravou:
Objed' dolem k Svaté Hoře,
ať nemám po tobě hoře,
dej se raděj v zápolí,
ať mě srdce nebolí.“

Nejel Toman doubravou,
dal se cestičkou pravou;
a v Podhájí u myslivce
nový domek jedna svíce,
hostí mnoho pospolu,
jizba plna hovorů.

Smutkem Toman obklopen
patří s koně do oken:
děvče láskou jen rozplývá,
na ženicha se usmívá;
otec jedná námluvy,
matka hledí obsluhy.
Jedl', p'ii rozprávěli,
dobrou vůli spolu měli,
žádný na to nic nedbal,
kůň že venku zařehotal
a mládenec zavzdychal.

Panna jenom snoubená
najednou se zarděla:
svědomí jí přece tlačí,
šeptá cosi sestře mladší.
Sestřička od večere
vyšla rychle za dvéře.
„Na věky se, Tomaně,
milá s tebou rozstane,
jinému se dostane.“

Najezdil jsi se k nám dosti,
dnes tu máme bližší hosti,
hledej sobě jinde štěstí.“

Toman koněm zatočil,
v širé pole poskočil,
zaťal zuby, smračil čelo,
kolem všechno neveselo.
Půlnoc byla, měsíc zašel,
sotva jezdec cestu našel;
prudce hned, pak loudavě
ubíral se k doubravě.
„Všecky krásné hvězdičky
ze tmy jsou se prosypaly,
proč vy, moje mladé dni,
ve tmách jste se zasypaly!“

Jede, jede doubravou,
les šumí mu nad hlavou,
větrík chladný z noci fouká,
nád ouvalem sova houká;
koník blýská očima,
koník stríhá ušima.

Cupy dupy z houštiny
letí jelen v mejtiny,
na jelínku podkasaná
sedí sobě lesní panna;
šaty půl má zelené,
půl kadeřmi černěné,
a ze svatojanských broučků
svítí pásek na kloboučku.

Třikrát kolem jak střela
v běhu koně objela,
pak Tomanovi po boku
vyrovnává v plavném skoku:

„Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej,
jedna-li tě opustila,
nahradí to stokrát jiná.
Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej!“
To když sladce zpívala,
v oči se mu dívala
lesní panna na jelenu,
Toman cítí v srdci změnu.

Jedou, jedou pospolu
měkkým mechem do dolu,
panna Tomanu po boku
vyrovnává v plavném skoku:
„Švarný hochu, skloň se, skloň:
jenom dále se mnou hoň.“
líbí-li se ti mé líce,
dám radostí na tisíce.
Švarný hochu, skloň se, skloň,
jenom dále se mnou hoň.“
To kdy panna zpívala,
za ruku ho ujala;
Tomanovi rozkoš proudem
prolila se každým oudem.

Jedou, jedou dál a dál
podlé řeky, podlé skal,
panna Tomanu po boku
vyrovnává v plavném skoku:
„Švarný hochu, můj jsi, můj!
K mému bytu se mnou pluj;
světla denního v mém domě
věčně nezachce se tobě.
Švarný hochu, můj jsi můj —
k mému bytu se mnou pluj!“

To kdy panna zpívala,
v ústa jezdce líbala,
v náručí ho objala.
Tomanovi srdce plesá,
uzdu pouští, s koně klesá
pod skalami prostřed lesa.

Slunce vyšlo nad horu,
skáče koník do dvoru;
smutně hrabe podkovou,
řehce zprávu nedobrou.
Sestra k oknu přiskočila
a rukama zalomila:
„Bratře můj, bratříčku můj!
Kde skonal jsi život svůj!“

Text 2: Toman a lesní panna, Ohlas písní českých (1839), F. L. Šelakovský, vydání z roku 1936